

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ

Υπό

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια ἴδὲ σελ. 71

— Θὰ σε ἀρνεῖ νὰ πλησιάσῃς ἂν ἡ καρδιά σου εἶνε ἀγνή καὶ οἱ σκοποὶ σου καλοὶ, ἀπάντησαν ὁ Χασάν χωρὶς νὰ συγκινηθῆ.

— Κακομοίρη! ἀνέκραζεν ὁ ὑπολοχαγός, ὁ Γκουσά-Νισίν σου ἐλησμονήσῃ νὰ σε διδάξῃ τὰς στοιχειωδέστερας γνώσεις τῆς ἀεροφροσύνης. Πολλὴν τιμὴν θὰ τοῦ ἔκαμνεν ἡ δεσποινίς ἂν κατεδέχετο νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν κατὰ φύσιν του.

— Ἄν ἡ Φράγκα Χανούμ ἔχῃ καθαράν τὴν καρδίαν, θὰ τὴν δεχθῆ με τιμὴν, ἐπανάλαβεν ὁ Χασάν μετὰ τῆς αὐτῆς σοβαρότητος.

— Ἀφήσατέ το τὸ καθυμένο τὸ παιδί ἤσυχον, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Χασάν δὲν εἶνε ποσῶς ἀξιομαρτυροῦσα καὶ ἂν τοῦ τὴν ἐδίδαξεν ὁ Γκουσά-Νισίν, θὰ εἶνε κατὰ τὴν γνώμην μου καλὸς διδάσκαλος.

Ὁ Χασάν ἐμειδίασε με ἴσως εὐγνωμοσύνης διὰ τὸν ἔπαινον τοῦτον.

— Ἀναπαύσου ὀλίγον ἀκόμη πρὶν ἀναχωρήσῃς, ἐξηκολούθησεν ἡ νεάνις. Πρέπει νὰ ἔχῃς ἀνάγκην ἀναπαύσεως μετὰ τὴν ἄδικον ἐπίθεσιν τῶν ἀγροίκων ἐργατῶν μας. Ἐλα εἰς τὰς σκηνάς νὰ σοῦ δώσω νὰ πῆς κανένα ποτὸν ἀναψυκτικόν.

— Σ' εὐχαριστῶ, Χανούμ, ἀλλὰ ἤθελα νὰ ἐπιστρέψω πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος. Βιάζομαι νὰ πρόσφέρω αὐτὴ τὴν περιστάσι εἰς τὴν Λεϊλάν.

— Δι' αὐτὴν τὴν συνέλαβες;

— Ναι· ἡ Λεϊλὰ ἀγαπᾷ ὅλα τὰ ζῶα, καὶ τὰ ζῶα ἐργάζονται μόνον τὸν νὰ τὴν εὐρίσκουν. Εἶδα τὰς μελίτσας νὰ ἐργάζονται καὶ νὰ κἀθονται εἰς

τὰ μαλλιά της ἢ εἰς τὰ χεῖλη της, ὅταν τὰς προσκαλῆ, χωρὶς ποτε νὰ τὴν πληγώσουν με τὴν κεντρὴ των· τὰ πτηνὰ πετοῦν ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν της καὶ αἱ δαιδαλὶ δορυκάδες δὲν φοβούνται νὰ λάβουν τροφὴν ἀπὸ τὰς χεῖρας της.

— Καλὰ, δὲν σε κρατῶ, μικρὴ μου Χασάν. Μοῦ ἐνέπνευσες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσω τοὺς φίλους σου νὰ τοὺς τὸ εἶπῃς, ἄκουσε!... καὶ πρόσφερε, σε παρακαλῶ, αὐτὸ τὸ ρόδιον ἐκ μέρους μου πρὸς τὴν Λεϊλάν.

Καὶ ὄρεψουσα ἄνθος, ὅπερ ἐθελῶν εὐώδης εἰς πλησίον κείμενον θάμνον, ἡ Αἰκατερίνη τὴν προσέφερε πρὸς τὸ παιδίον, ὅπερ τὸ ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς τὰ χεῖλη του.

— Ἡ Λεϊλὰ θὰ λάβῃ τὸ ἄνθος τὸ βράδυ, εἶπε. Καὶ ἂν ποτε ἔλθῃς εἰς τοὺς βοάχους μας, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ

εἶσαι εὐπρόσδεκτος.

— Πῶς θὰ σὰς ἀνεύρω, ῥώτησεν ἡ Αἰκατερίνη, εἰς τοὺς βράχους σου; ἡ διεσθύνσις εἶνε ὀλίγον τι ἀσφαλῆς.

— Σοῦ εἶπα περὶ τοῦ γαίῃ (τάφου) τῆς Ἐσθῆρ καὶ τοῦ Μαρδοχαίου· πήγαινε πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ἂν ὁ Γκουσά-Νισίν θελήσῃ νὰ σε δεχθῆ, θὰ εἰδοποιηθῆ περὶ τῆς προσεγγίσεώς σου καὶ θὰ ἔλθῃ εἰς ὑπάντησίν σου. Σ' εὐχαριστῶ διὰ τὰς περιποιήσεις σου καὶ διὰ τὸ ρόδιον, τὸ ἕποισεν μοῦ ἔδωκες διὰ τὴν Λεϊλάν. Ὁ ἥλιος νὰ σε προστατεύῃ!

Τὸ παιδίον προσέκλινε σχεδὸν ἐδαφιαίως μετὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἄσιατικὴν φιλοφροσύνην. Εἶτα ἀνεγειρόμενον ἀπεμακρόνηθον δρομαίον, ἐλακρόν ὡς σκιά.

ΡΕΜΒΑΣΜΟΣ

Ἡ ἡμέρα ἀπέκλινεν ἤδη πρὸς τὴν δύσιν καὶ ὁ κώδων τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἶδε τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως τῶν ἐργατῶν, οἵτινες ἐσπευσαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς τάρρους καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς κατοικίας των.

Οἱ Κερδία καὶ οἱ παρ' αὐτῶν φιλοξενούμενοι ἐπέστρεψαν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐκάθησαν ἐπὶ ταπήτων παρὰ τὴν κεντρικὴν καλύβην διὰ νὰ πῶσι τὸ τέτον.

— Δὲν μοῦ ἐξηγεῖς, Μαυρίκιε, τί πράγμα εἶνε οἱ νεώτεροι Γουέβροι; εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη. Ἐρωθῆναι διὰ τὴν ἀμάθειάν μου, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι τοὺς ἐνόμιζον ἐξαφανισθέντας ὅσον καὶ αὐτὸν τὸν Ζωροάστρην.

— Δὲν ἠγνόεις ὅμως, ἀδελφούλα μου, ὅτι εὐρίσκονται Παρσῆδες εἰς τὰς Ἰνδίας...

— Χμ!... ἐγὼ ἤξευρα ὅτι αἱ Ἰνδία κατοικούνται ἀπὸ Βουδδιστὰς καὶ Μουσουλμάνους... ἀναμειγμένους καὶ ἀπὸ μερικοὺς Παρσίτας. Ἄλλ' αὐτοὶ λοιπὸν οἱ Παρσῆδες, ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖς, καὶ οἱ Γουέβροι εἶνε τὸ αὐτὸ πράγμα;

— Ἀκριβῶς καὶ μάλιστα οἱ Παρσῆδες τῶν Ἰνδιῶν ὑποστηρίζουσι διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ διὰ τῶν χρηματικῶν βοηθημάτων των τοὺς εἰς τὸ Ἰράν ὁμοθησκούς των. Εἰς τὰς Ἰνδίας εἶνε πολυάριθμοι, ἐνῶ εἰς τὴν Περσίαν δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰμὴ ὀλίγοι μόνον χιλιάδες.

— Ὅκτὼ περίπου χιλιάδες, νομίζω, εἶπεν ἡ ἰατρὸς Ἀρδύ.

— Τόσοι μόνον!... Τί πράγμα εἶνε κλήθειά τὰ ταξείδια!... Μανθάνει κανεὶς καθ' ἡμέραν νέα πράγματα. Καὶ οἱ Γουέβροι ἢ Παρσῆδες λατρεύουσι τὸν Ἥλιον;

— Μάλιστα, καί, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τὸ πῦρ τοῦ ἡλίου προέρχεται τὸ ἱερὸν αὐτῶν πῦρ, τὸ ὅποιον διατηροῦσι μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας ἄσβεστον πρὸς χιλιᾶδων ἐτῶν. ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς. Εἶνε περίεργον ὅτι οἱ Πέρσαι ἐπιδεικνύουσι μίσος καὶ περιφρόνησιν κατὰ τῶν Γουέβρων ὡς εἰδωλολατρῶν, ἐνῶ ταῦτοχρόνως εὐρίσκονται παρ' αὐτοὺς τοῖς ἰδίῳις πολυάριθμα καὶ φανερά ἴχνη τῆς ἀρχαίας ταύτης λατρείας. Ἐν Χορσασάν, ἐπὶ παραδείγματι, ὁσάκις φθάνουσι ζῆνοι εἰς τι χωρίον καὶ θέλουσι νὰ τοὺς ὑποδεχθῶσι μετὰ τιμῆς, πέμπουσι πρὸς ὑπάντησιν αὐτῶν πρεσβεῖαν, ἣτις προσφέρει αὐτοῖς ἀγγελίαν πλήρη φλογόμενων ἀνθρώπων, τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ τὸ θέρος. Τὸ ἔθιμον τοῦτο βεβαίως εἶνε λείψανον τοῦ θεοτικεῦματος τῶν Γουέβρων.

— Ἐπίσης ἡ δημοτελέστερον πανηγυριζομένη ἐορτὴ καθ' ἅπασαν τὴν Περσίαν εἶνε ἡ τοῦ Νερούζ, ἣτοι τοῦ νέου ἡλικιακοῦ ἔτους, κατὰ Μάρτιον, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος.

— Πόθεν λοιπὸν προέρχεται ἡ περιφρόνησις ἢ ἐμπνεύουσι οἱ Γουέβροι; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη.

— Ποῖος εἰξεύρει;... Ἡ θρησκεία των δὲν εἶνε ἡ ἐπίσημος τῆς χώρας... Δὲν θάπτοισι τοὺς νεκροὺς των, νομπεύονται ἀναμεταξύ των, τέλος δὲ ἀρνοῦνται νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Μωάμεθ. Καὶ αὐτὸ εἶνε κυρίως τὸ μέγα ἐγκλημα των. Διὰ τοῦτο διάγουσι ζῶν βασιανισμένην. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ πλουσιώτεροι Γουέβροι ἔμποροι — εἶνε δὲ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν κάτοχοι καλοσσιαίας περιουσίας — δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀναβάνωσιν εἰς ἄλλο ζῶον παρὰ εἰς ὄνον, καὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ καταβαίνουν ἀμέσως αὐτοῦ ὁσάκις ἀπὸ μακρὰν διακρίνωσι Μουσουλμάνον, νὰ φέρωσιν ἰδιαίτερα χρώματα (εἰς αὐτὸ τὸ διαμέρισμα τὸ ἰδιαίτερον των χρώμα εἶνε τὸ λευκὸν) διὰ νὰ δύνανται τὸ πλῆθος νὰ τοὺς λοιδορῇ χωρὶς κίνδυνον ἐκ πλάνης ν' ἀπειθῆναι τὰς ὕβρεις του πρὸς τοὺς ἀληθεῖς πιστοὺς... Σὰς διαβασαίω, δεσποινίς Αἰκατερίνη, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ Πέρσαι εἶνε χειρότεροι ἀπὸ πάντας τοὺς ἄλλους ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς μισαλλοδοξίας. Οἱ δὲ Γουέβροι ἀνταποδίδουσιν ἑκατονταπλασίως τὸ μίσος, τὸ ὅποιον τρέφουσι κατ' αὐτῶν. Κατ' οὐδένα λόγον θὰ συγκατετίθεντο νὰ ἐκκληθῶσιν ὡς ὀπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ. Παρατηρήσατε βεβαίως, ὅτι ὁ μικρὸς Χασάν φέρει ἄλοκληρον τὴν κόμην του.

— Τῷ ὄντι, ἀπάντησεν ἡ Αἰκατερίνη, παρατήρησα ὅτι δὲν ἔφερε τὸ *Χαρκοῦλ* (1) ὅπως τὰ ἄλλα ἐγγχώρια παιδιὰ.

— Προσπαθῶν νὰ διαφέρωσι κατὰ πάντα ἀπὸ τοὺς δυνάστας των, πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν πρὸς τιμὴν των, ὅτι διακρίνονται ἰδίως διὰ τὴν ἀκεραιότητά των καὶ τὴν χρηστότητα πρὸς τὰς συναλλαγὰς, ἣτις ἐδῶ εἶνε προσιμωδῆς.

— Τέλος πάντων εἶνε λαδὸς ἄξιος ἐνδιαφέροντος, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη. Ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ καλὴ πίστις δὲν εἶνε ἀσχετὰ συνήθειαι εἰς τὰς καταδυναστευομένας φυλάς. Πρέπει νὰ ἔχωσι μέγα ψυχικὸν σθένος διὰ νὰ διατηρῶσι μεθ' ὅλους τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποίους ὑφίστανται, αὐτὰ τὰ πολυτίμητα προτερήματα.

— Βεβαίως, ὑπέλαθεν ὁ Μαυρίκιος. Καὶ ἂν ἔχωμεν καιρὸν, Αἰκατερίνη, θὰ σὲ ὑπάγω νὰ εὐρωμεν μίαν ἀπ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τὸν γέροντα Γκουσά-Νισίν. Πρέπει νὰ εἶνε πολὺ περίεργος ἄνθρωπος.

— Μπᾶ!... κατὰ ἀπατεῶν θὰ εἶνε! ἐγρύλλισεν ὁ καθηγητὴς Χάσελφρατζ συσσωρεύων πολλὰ τεμάχια σκυλάρου ἐντὸς τοῦ καθῆτος του καὶ βοῶν θορυβώδως τὸ τέτον του. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε ψεῦστα. Οὔτε λέξιν δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ πιστεύσῃ ἀφ' ὅσα λέγουσι.

(1) Οἱ Μουσουλμάνοι ἔχουσι τὴν κεφαλὴν ἐντελῶς ἐξυρμένην, ἐκτὸς τοῦ Χορσασάν ἢ Μωάμεθ, βοστρύχου, ὃν διατηροῦσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κρανίου, ὅπως μετὰ θάνατον ὁ προσήτης τοὺς ἀρπάξῃ ἐξ αὐτοῦ καὶ τοὺς θέσῃ εἰς τὸν Παράδεισον.

Κεφάλαιον Ε'

Ἡ ἀπεργία τῶν ἐργατῶν.

Ὁ ὑπολοχαγὸς Γουγιὼν εἶχε πεισθῆ ἄνευ πολλοῦ κόπου νὰ παραμείνῃ ἡμέρας τινὰς εἰς τὰς σκηνὰς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς. Οὐ μόνον ἡ ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ καὶ ἡ ἀπροσποίητος ἀφέλεια τῶν ζενιζόντων αὐτὸν τὴν εἶχε προσελκύσει ἀμέσως, ἀλλ' ἤδη ἠσθάνετο βραθυμῶδον μεταδιδόμενον εἰς ἑαυτὸν τὸν ἐνθουσιασμόν των.

Αὐτὸς, ὅστις ἐπὶ ζωῆς του οὐδέποτε εἶχε συλλογισθῆ τοὺς ἀρχαίους βασιλεῖς τῆς Περσίας, εἰμὴ κατὰ τοὺς ἀπομεμακρυσμένους χρόνους ἐπὶ τῶν θρανίων τοῦ σχολείου, ὅτε κατηράτο συλλήβδην πᾶσαν τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν, αὐτὸς, ὅστις ἐνδιαφέρετο περισσύτερον περὶ ἐνὸς σειρηνίου στρατιωτικῆς στολῆς παρὰ περὶ ὀλοκληροῦ τῆς κληρονομίας τῶν Ἀχαιμενιδῶν, τῶν Σασσανιδῶν καὶ ἄλλων δυναστειῶν, ἰδοὺ ὅτι τώρα ἤρχιζε νὰ καταλαμβάνηται ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ πυρετοῦ!

Καὶ αὐτὸς ἤθελε ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ἀπόκρυφα τῶν ἐξαφανισθειῶν γενεῶν καὶ ἐκόππευε τὴν ἐπαύριον νὰ ἐργασθῆ δραστηρίως διὰ τῆς σκαπάνης, ἂν οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον, τοῦλάχιστον ὅπως ἀποδείξῃ εἰς τὴν Αἰκατερίνην τὴν διαφοράν μεταξὺ τοῦ ἰδικοῦ του βραχίονος καὶ τοῦ ἀνυποφύρου Χάσελφρατζ.

Ἐπῆλθεν ἡ νύξ. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἔμελλε νὰ συμβῆ ἑκλείψις σελήνης, καὶ ὁ κ. Κερδία, ὅστις εἶχε μεταξὺ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀποσκευῶν του καὶ ἐξαιρετὸν τηλεσκόπιον, παρήγγειλεν εἰς τὸν Γαργαρίδην νὰ τὸ στήσῃ ἐξῶ. Ὁ Χάσελφρατζ ἐπωφελοῦμενος τῆς εὐκαιρίας ἤρχισε πᾶραυτὰ νὰ λαλῇ μετ' ἐπαίνων περὶ τοῦ τηλεσκοπίου, ὡς νὰ ἦτο ἀποκλειστικὴ του ἰδιοκτησία καὶ ἐν ταύτῳ ὑποσχεδίσασε διακρίβην ἀστρονομικὴν, ἐπιδείξας μὲν μάθησιν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀμελήσας τὰ πλῆθη φορτικῶς καὶ θνασιμῶς τοὺς ἀπροκτάς του. Τέλος ἐπελήφθη ἐν τῷ λόγῳ του καὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἐκλείψεων, καθ' ἣν εἶχε συνήθειαν νὰ μὴ παραλείπῃ κανὲν ἀντικείμενον ὁμιλίαις ἐκ τῶν παρουσιαζομένων πρὸς αὐτόν.

Τὴν ἐνάτην ὥραν, ὅτε ἡ σελήνη εἶχεν ἐπισκιασθῆ καὶ ἐνῶ ἕκαστος ἐκ περιτροπῆς παρατήρει διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τὸ φαινόμενον, θόρυβος ἠκούσθη προερχόμενος ἐκ τῶν καλυθῶν τῶν ἐργατῶν, ἔφθασε δὲ ὁ Ἀριστομένης δραματός.

— Τί τρέχει; εἶπεν ὁ Μαυρίκιος, πάλιν κινυγὰδες ἔρχομεν!

— Ὅχι, ὄχι, κύριε, δὲν εἶνε κινυγὰς, ἀπάντησεν ἀσθμακίαν ὁ ὑπηρέτης.

— Τότε λοιπὸν τί θέλουσι;

— Θέλουσι... θέλουσι τὴν σελήνην τίποτε ὀλιγώτερον! Μὰ ξανακούσθηκε τασάστη ἀμάθειαι! ἐξηκολούθησεν ὁ τελειοδιδάκτος ὑπεροπτικῶς. Εἰς μάτην ἐκοπίασα νὰ τοὺς ἐξηγήσω τὸ

ἀπλούστατον φαινόμενον τῆς ἐκλείψεως (πιστεύω δὲ ὅτι τοὺς ἐξήγησα τὴν θεωρίαν μετ' ὅλην τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν). Αὐτοὶ δὲν θέλουσι ν' ἀκούσουσι!... Θέλουσι καὶ καλὰ τὸ φαγγάρι των!

— Μήπως τάχα θαρροῦν πῶς τοὺς τὸ ἐκλείψαν; ἀνέκραζεν ὁ ὑπολοχαγός.

— Χωρὶς νὰ θέλατε ἐμαντεύσατε ἀκριβῶς αὐτὸ νομίζουσι, ἀπάντησεν ὁ Μαυρίκιος. Εἶνε ἱκανοὶ νὰ φαντασθῶν ὅτι ἐγὼ κατέσχον τὴν σελήνην διὰ τοῦ τηλεσκοπίου μου, Κύριε οἶδε πρὸς ποῖον σκοπὸν ἀπαίσιον!... Πρὸ ὅκτω ἡμερῶν δὲν ἤλθαν νὰ μοῦ ζητήσωσι νὰ κάμω νὰ βρέξῃ; Ἐνῶ δὲ ἐγὼ τοὺς ἐστολλά εἰς κόρακας, ὅπως τοὺς ἀξίζει, τοὺς ἤκουσα νὰ ψιθυρίζουσι μεταξὺ των: «Ναί, ναί, ὁ Φράγκος φυλάγει τὸ πνεῦμα τῆς βροχῆς μέσα εἰς ἓνα μεγάλο κουτί. Κάθε πρωτὴ καὶ κάθε βράδυ πηγαίνει καὶ τὸ βλέπει...»

— Καὶ περὶ τίνος ὠμιλοῦσαν;

— Περὶ τοῦ βρομέτρου μου.

— Τὰ κτήνη!... εἶπεν ὁ ἰατρὸς.

— Οἱ κακόμοιροι! εἶπε διακόπτων ὁ Χάσελφρατζ μετ' οἰκτιρμοῦ, τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης ἀκόμη δὲν ἔλαμψε δι' αὐτούς!... Μοῦ ἐπιτρέπετε, κύριε Κερδία, νὰ ὑπάγω νὰ τοὺς εἰπῶ δύο λόγια;... Τολμῶ νὰ καυχῆθῶ ὅτι κατέχω τὸ χάρισμα νὰ λαλῶ πρὸς τὰ πλῆθη καὶ πιστεύω ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ τοὺς πείσω;

— Ἄλλὰ, κύριε, δὲν ἐπιθυμοῦμι διόλου ν' ἀναλάβητε ἔργον τόσον δυσάρεστον...

— Λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἐγὼ ἐδοκίμασα τὴν εὐγλωττίαν μου, εἶπεν ὁ Γαργαρίδης ἀναμιγνόμενος ἀπρόσκλητος εἰς τὴν συνδιάλεξιν, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἀπέτυχα ἐγὼ δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς ἄλλος νὰ ἐπιτύχῃ... ὅσον λόγιος καὶ ἂν εἶνε, προσέθηκε ψιθυρίζων καὶ ῥίπτων βλέμμα προκλητικὸν ἐπὶ τοῦ Γερμανοῦ.

Στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν ὑπηρέτην ὁ Χάσελφρατζ ἀπάντησε πρὸς τὸν Μαυρίκιον:

— Δι' ἐμὲ τὸ ἔργον αὐτὸ δὲν εἶνε διόλου δυσάρεστον, ἀγαπητέ μου κύριε. Δὲν θὰ ἀποκρύψω, ντεσποινίς καὶ κύριε, ὅτι ἡ φυσικὴ μου κλίσις ἦτο νὰ γίνω ἱεραπόστολος. Προωρισμένος νὰ γείνω ἱερεὺς, ἀρέθην νὰ σαγηνευθῶ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ μοῦ μένει ἀκόμη κάτι τι ἀπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἱεροκήρυκος... Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἀδελφοὶ μας!... Ναὶ αὐτοὶ οἱ εἰδεχθεῖς Διζφουλῆδες, αὐτὰ τὰ ἐξουτελισμένα ὄντα, οἱ ψεῦστα, εἶνε ἀδελφοὶ μου καὶ ἡ καρδία τοῦ Χάσελφρατζ εἶνε ἀρετὰ εὐρεῖα ὅπως τοὺς περιλάβῃ ὅλους!... εἶπεν ὁ καθηγητὴς τύπτων διὰ τῆς χειρὸς τὴν εὐρειάν του γαστέρα καὶ ἐγείρων πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς ἀκτινοβολούσας αὐτοῦ δίοπτρας. Ἀφήσατέ με νὰ τοὺς ὁμιλήσω, κύριε Κερδία. Ἐγὼ ἀναδέχομαι νὰ τοὺς καταπραῖνω.

Ὁ Μαυρίκιος χιρίων διότι ἔμελλε ν' ἀπαλ-

λαγῆ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τοῦ φλυαροῦ καὶ ὀχληροῦ ἐπισκέπτου, ἀπεδέχθη τὴν αἴτησίν του.

Ὁ Γερμανός, ὅστις ἐδείκνυεν ἤδη πλήρη γνώσιν τῶν ὄντων, ἐγένετο ἄρπυτος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαθουρίνου τῶν καλυθῶν, οἱ δὲ ἀπομείναντες ἐπαυσαν πλέον συλλογιζόμενοι τὰς μορὰς προλήψεως τῶν ἰθαγενῶν καὶ ἐπελήθησαν τοῦ προσφιλοῦς εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν θέματος, περὶ τῆς πιθανότητος δηλαδὴ τῶν δυσχεριῶν καὶ τῆς ἀθεθαίου εἰσέτι ἐπιτυχίας τῆς ἀποστολῆς.

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν καὶ τέταρτον ἡ σελήνη ἐξῆλθεν ἐκ τῆς σκιᾶς λαμπρότερα καὶ ὠραιότερα, ὁ δὲ καθηγητὴς Χάσελφρατζ ἀνερῆνη ταῦτοχρόνως ἀναγγέλλων ὅτι ἡ εὐγλωττία του ἔσχευε νὰ διασκεδάσῃ τὸν ἀνόητον τρόπον τὴν ἐπικρατούμενη μετὰ τῶν ἰθαγενῶν. Μετὰ τοῦτο ἀπεχωρίσθησαν καὶ μετέθε ἕκαστος ν' ἀνακλυθῇ.

— Τί λαμπρὰν ἰδέαν εἶχαν ὁ ἰατρὸς Ἄρδ' νὰ με παραλάβῃ ἐδῶ μαζί σου! .. ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ὑπολοχαγὸς Γκυγιὼν πρὶν κοιμηθῆ περιτετυλιγμένος τὸν μανδύαν του καὶ ἔχων πρὸ ἑαυτῶν τὴν βιβλίον του. Ὁ Μαυρίκιος Κερδίκ εἶνε ἀναμυριόδωτος νέος ἐμβριθὴς καὶ διακεκριμένος. Καὶ πρέπει νὰ εἰσέσκηται πράγματι ἐπὶ τὰ ἔργα σπουδαίως ἀνακαλύψεως, διότι δὲν φαίνεται φαντασιακός αὐτός! Τόσον τὸ καλλίτερον διὰ τὴν Γαλλίαν!... Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του θὰ σκῶσονται οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἄγγλοι πρὸς ἐπίμετρον, τοῦθ' ὅπερ δὲν θὰ ἦτο ἀξιοκαταφρόνητον... Καὶ ἡ θελακτικὴ ἐκείνη Αἰκατερίνη!... Βεβαίως δὲν ἀνταπεκρίνετο ὡς ἐκ τῶν γνώσεών της καὶ τῆς προύσης αὐτῆς καταστάσεως πρὸς τὸν τύπον τῆς νεάνιδος, τὴν σιωπηλὴν καὶ κάτω νεύουσαν τὰ ὄμματα δεσποινίδα, ἣν ἐφαντάζετο ὁσάκις ἡ ἰδέα μελλούσης τινὸς κυρίας Γκυγιὼν ἐπήρχετο εἰς τὸν νοῦν του. Καὶ αὐτῆ, ἀληθῶς εἰπεῖν, ὡς πρὸς τὴν σωφροσύνην οὐδενὸς ἦτο ὑποδεεστέρα· ἀλλ' ὅπως δὴποτε ἀπεῖχε πολὺ τοῦ τύπου τὸν ὅποιον ἀναιρεῖται· τοῦτο ἦτο ἀναντίρρητον...

Ὁ Λουδοβίκος Γκυγιὼν ἔτρεφεν ἀπεριόριστον ἀπέχθειαν πρὸς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν γυναικῶν τὸ κρῆνον· ἀναπτύχθη ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, πρὸς τὰς νεάνιδας τὰς λογιωτάτας, τὰς τραγούσας ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Κολλεγίου εἰς τὴν Σοσβόννην μετὰ τὴν σάκκαν εἰς τὸ χεῖρ, μετὰ τὸ ἦθος ἀπτόητον καὶ ἀνκιδές, γυνωσκούσας τὰ πάντα, συζητούσας περὶ πάντων καὶ περὶ πάντων ἀπορανομένων... Περιπίπτων δὲ ἀπὸ μιᾶς ὑπερβολῆς εἰς ἄλλην, κατάνητα σχεδὸν νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ τοιαῦται νεάνιδες τίποτε δὲν ἐγίνωσκον.

Δι' αὐτὴν πάντα ἡ γνώσις τῆς γυναικῆς ἐπρεπε νὰ περιορίζηται ἀποκλειστικῶς περίπου εἰς τὰ ἔργα τῆς οἰκοκυρίας.

Διατὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ τύπου αὐτοῦ τῆς περιφρονομένης γυναικῆς ἠσθάνετο τὰς προλήψεις του κλονιζόμενας καὶ τὴν ἀγαπητὴν του περὶ γυναικῶν θεωρίαν ἐξαφνιζομένην; Ἡ Αἰκατερίνη Κερδίκ ἐσύχναζεν ἄλλοτε βεβαίως εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, μετὰ τὴν δερματίνην σάκκαν ἐξαρτωμένην ἐκ τοῦ βραχίονος, πολλάκις μετὰ τῶν συμμαθητριῶν της θὰ εἶχε συζητήσει περὶ τῶν συγκριτικῶν πλεονεκτημάτων τοῦ συνθετικοῦ ἢ τοῦ ἀναλυτικοῦ ὕφους, περὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου... Καὶ θὰ ἦτο βέβαια — τί φρίκη! — δαψιλῶς ἐφροδιασμένη μετὰ διπλώματα.

Κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ἰατροῦ, ἐγίνωσκε τὴν ἀραβικὴν, τὴν τουρκικὴν, τὴν περσικὴν γλῶσσαν καὶ ἀνεγίνωσκε τοὺς σρηνουίδεις χαρακτῆρας. Ἐσκόπευε διὰ τῆς καρδίας· μετὰ τὴν εὐκνησίαν στρατιώτου ἔππευε θαυμασίως· εἶχε τέλος πάντων ὅλα τὰ ἐλαττώματα... Καὶ μᾶλλον ταῦτα δὲν τὴν ἀπεστρέφετο!... ἀπεστρέφετο ὅμως τὸν ἑαυτὸν του.

— Τί σοῦ εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἄνδρες! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν. Διότι εἶνε νῆα καὶ ἀξιεπύτος, τῆς συχωρῶ ὅλας ὁμοῦ τὰς ιδιότητας, τὰς ὁποίας θὰ κατεδικάζα ἀστυρῶς· ἂν ἤθελε τὰς συναντήσω εἰς καμίαν ἀσχημοσύνην μετὰ ματουάλια!... Βεβαίως δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν.

Ἄλλὰ ταῦτα διαλογιζόμενος ὁ ὑπολοχαγὸς Γκυγιὼν ἐπλανήθη δὲν κατέτασσε τὴν Αἰκατερίνην Κερδίκ μετὰ τῶν σχολαστικῶν, διότι ἀπλούστατα δὲν ἦτο τοιαῦτη· δὲν τὴν κατεδικάζε διὰ τὰς ἀνδρικές αὐτῆς ιδιότητας, διότι ὦν λίαν δίκαιος κατὰ βάθος, δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἐλέγξῃ διὰ πράγμα ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν περιστάσεων.

Ἀνεγνώριζεν ὅτι δὲν ἐπαταδεύετο τὴν ἰδιότροπον Ὁ ἀδελφὸς της βλέπων οἱ ἐκείνητο πολλὴν τάσιν πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ ἥκιστα μεριμνῶν, ὡς ἀληθῆς σοφός, περὶ τῶν ἐλευσινῶν προλήψεων, τῆς ἐδῶκεν ἀγωγήν ἀνδρικήν, τὴν κατέστησε μαθήτριά του, σύντροφον αὐτοῦ ἀχώριστον, εἶτα δὲ, ὡς εἶδομεν, καὶ συνεργάτιδα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τῶν ἀνασκαφῶν.

Χάρις εἰς τὴν γενομένην παρὰ τῆς Αἰκατερίνης ἀνακάλυψιν τοῦ τεμαχίου τῆς πλίνθου, ἐπρόκειτο τὴν ἐπαύριον ν' ἀρχίσωσιν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 σωρὸν, εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε τόσον εὐτυχῶς προσκρούσει καὶ κλονισθῆ. Αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐμελλε νὰ δώσει τὸ πρῶτον κτύπημα τῆς σκαπάνης πρὸς τοῦτον τῆς τάφρου.

Κατὰ τὴν ἐδόμην ὥραν καθεὶς εἶχε ἐγεσθῆ καὶ εἶχε ἤδη ἀνακουρισθῆ διὰ καλοῦ προγεύματος.

Ἔπεται συνέχεια

x

ΣΤΑ ΣΥΚΑ

Ζακυνθινὴ ἠθογραφία

— Σῦκα ἀμάλαγα! σῦκα κέρνα! σῦκα τσιροζα!

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ πωλητοῦ, καθήμενου πρὸ τῆς πλήρους καλάθου του ἐπὶ ἄλλης κενῆς, ἀντηχεῖ ἀκαταπόνητος, μετὰ περιπαθείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ εὐλικρινοῦς. Διότι ὁ Ζακυνθινὸς ἀγαπᾷ, λατρεῖαι πράγματι τὰ σῦκα του, τὸ ὠραιότερον, τὸ μαλλον χαρακτηριστικόν, ἂν μου ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις, προϊόν του. Ἐπ' ὀλίγον δεικνύει ἡ συγκομιδὴ, μόλις ἐπὶ ἓνα μῆνα, τὸν Ἰούνιον· ἀλλ' αἱ ὀλίγαι ἡμέραι τῶν σῦκων εἶνε ἀληθῆς πανήγυρις. Ταῦτοσχεδία πρατήρια πλυνμυροῦσι τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐξοχὴν. Ἀπὸ πρωῒας οἱ πωληταὶ συγκροτοῦσιν ἀκατάπαυστον συναυλίαν. Ἡ συναλλαγή εἶνε ζωηροτάτη. Αἱ καλάθαι περιστοιχίζονται διαρκῶς ὑπὸ πυκνῶν ἀγοραστῶν. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, οἱ ἀγροφόροι καὶ οἱ κερραγωγεῖς, τρώγουν τὰ σῦκα ἐκεῖ ἐπὶ ποδῶν, ἐν ᾧ οἱ ἐμπολεῖς καὶ οἱ τεχνίται τὰ εὐωχοῦνται εἰς τὰ ἐργαστήρια των· κάνιστρα δὲ κομφά, πεπληρωμένα φιλοκάως διὰ τῶν μᾶλλον ἐκλεκτῶν, τῶν ὁποίων κερὶν εἶνε ἡ ὄψις, καὶ μελισταγῆς ἢ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὀπή, καὶ τὸ μέγεθος ἐκτακτον, καὶ ἡ γεύσις γλυκυτάτη, καὶ τὸ χρομα λαμπρόν, κομίζονται εἰς τὰς οἰκίας, φραγτηρὶν πλέον παρὰ ἐπιδόρπιον κατὰ τὸ λιτὸν πρόγευμα καὶ τὸ γεῦμα. Διὰ τὰ μικρὰ παιδία τὰ σῦκα εἶνε χαρὰ ἀπερίγραπτος· οἱ πλανόδιοι πωληταὶ δὲν προσθάνουν νὰ δίδουν. Ἀρτίσκος δύο λεπτῶν, ἡ περιλάλητος Ζακυνθινὴ μπαρέτα, καὶ δύο λεπτῶν ἀκόμη σῦκα εἶνε δι' αὐτὰ τροφὴ ἀνεκλάλητος. Οἱ μεγαλύτεροι τὰ συνοδεύουν καὶ μετ' ὀλίγον τυρόν, μετὰ τὸν ὅποιον κατὰ τινὰς γαστρονομίους τὰ σῦκα παγαίνουσι καλλίτερα ἀπὸ τὰ ἄπια. Οἱ ζῆνοι, οἱ ὅποιοι οὔτε εἰς τὴν πατρίδα των, οὔτε ἀλλοῦ ἔτυχε νὰ ἴδωσιν εἰς τοιαύτην ἐποχὴν σῦκα τόσον μεγάλα καὶ τόσον εὐγευστα, κάμνουν θραῦσιν. Οὕτως ἡ ἄλλα τρώγουσι ὅλοι καὶ πολλὰ. Εἰς ὀλίγην ὥραν τὰ μεγάλα καλάθια, τὰ πεπληρωμένα κατὰ στρώματα κεχωρισμένα διὰ συγκοφύλλων, κενοῦνται σχεδὸν ἐντελῶς, τὰ θυλάκια τῶν πωλητῶν γεμίζουσι γάλακτα κερμάτια καὶ στούνονται αἱ ὁδοὶ ἀπὸ φλοιοῦς ὀλισθηροτάτους καὶ προκαλοῦντας πτώσεις συχνὰς — καὶ ἀπὸ τὰ συγκοφύλλα, τὰ ὑπενηθμιζόμενα τοὺς πρωτοπλάστους καὶ τὰ γάλακτα. Οἱ δὲ ἀγυρίοπαιδες, οἱ λιπάριοι καὶ οἱ σκαρίσιοι, ἀφ' οὗ περιπλέξουν τὴν πωλητὴν ὡς πρὸς τὸν αἰθμὴν τῶν σῦκων, τὰ ὅποια κατεβρόχθισαν, καὶ χορτάσων λογομαχίαν, ἀποδίδονται εἰς ἑμμανὴ συγκοφύλλον ἢ διασκεδάζουσι πίπτοντες νὰ κολλήσων κατὰ τῶν τοίχων καὶ τῶν παραθυροφύλλων τὰπομεινάρια τῶν φλοιοῦν. Ἐν

τούτοις ἐφ' ὅσον ἡ συναλλαγή προβαίνει καὶ τὸ ἐμπόρευμα ἐξαντλεῖται, ἐπὶ τοσοῦτον οἱ πωληταὶ ἐνθουσιάζουσι καὶ αἱ φωναὶ τῶν ἀντηχοῦσι ζωηρότεροι:

— Σῦκα φρέσκα! σῦκα μαρκαγάδια! Σῦκα ὀλόγλυκα! Τρεχάτε καὶ τ' ἀρπάξανε...

Ὁ συναγωνισμὸς ἐν γένει κάμνει τοὺς πωλητὰς αὐτοὺς νὰ ἐφευρίσκωσι μυρίους τρόπους προσελκύσεως, ἡ δὲ διὰ ζωῆς ἐξύμνησις τοῦ ἐκάστοτε πωλουμένου ἀπατέλεσε παρ' αὐτοῖς τέχνην ἰδιαιτέραν. Ἀλλὰ διὰ τὰ σῦκα, πρὸς τὰ ὅποια ὡς εἶπον τρέφουσιν ὅλως ἰδιαιτέρον αἰσθημα, αἱ προσπάθειαι τῶν εἶνε ζωηρότεροι. Ποῖος νὰ εὕρῃ τὰς ἐμφαντικωτέρας φράσεις, ποῖος νὰ πρωτοτυπήσῃ περισσώτερον, ποῖος νὰ κάμῃ τὰ προκλητικώτερα κινήματα, ποῖος νὰ δώσει εἰς τὴν φωνὴν του τοὺς ἐκφραστικωτέρους τόνους — ἰδοὺ ἡ διαρκὴς τῶν χμιλλᾶ. Διασκεδάζω πολὺ νὰ τοὺς ἀκούω. Μεταξὺ τῶν πολλῶν, τὰ ὅποια ἐνθουμοῦμαι, θὰ περιγράψω ἐδῶ τὰ recitatifs δύο πωλητῶν, τὰ ὅποια μοῦ φαίνονται χαρακτηριστικώτερα.

Ὁ πρῶτος εἶχε πᾶσι τὸ πρατήριόν του εἰς τὴν λαϊκὴν συνοικίαν τοῦ Ἄμμου. Καθήμενος ὑπὸ τὴν σκιὰν μιᾶς τῶν στοῶν, μετὰ γυμνοῦς λαοίους βραχιόνας καὶ μετὰ βροδόχρονον ὑποκάμισον, περιέφερε τοὺς εὐφωδῆς ἡμικλειστοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν διαβατῶν εἰς τὰ πρὸ αὐτοῦ παρατεταγμένα σῦκα καὶ αἴφνης, ὡσεὶ ἐκπλησσομένος ἐκ τοῦ σπανίου θεάματος, ἐφώναζεν:

— ὦ σῦκα!

Τὸ βλέμμα του παρεστῆετο ἀκόμη ἐπὶ τῶν σῦκων, ἡ δ' ἐκπληξίς του καὶ ὁ θαυμασμὸς του κῆξαν ὀλοῦν. Αὐτὸ ἐμαρτύρει ἡ μετ' ὀλίγον δευτέρα ἀναφώνησις ἐντακτικώτερα:

— ὦ σῦκα!

Ἄλλ' ἔμα, μετ' ἀκούμενος εἰς τὸ βλέμμα, ἤγγιζεν ἐπὶ τέλος ἐν σῦκον, ὁ θαυμασμὸς του ὑπερέβαινε πᾶν ὄριον. Λαμβάνων δὲ τὸν καρπὸν διὰ τῶν τριῶν δακτύλων καὶ περιφέρειν αὐτὸν ἐπιδεικτικῶς ἐφώναζε καὶ ἐκ τρίτου ὠρούμενος, ἐξέκαλος:

— ὦ σῦκακακα...

Ἔως οὖν, ἐξαφνιζόμενος καὶ κανεὶς τῶν διαβατῶν, ἐπρόφερε τὴν συνήθη ἐπὶ κραυγῆς ἐνοχλητικῆς κατάραν:

— Μαχάρι!

Ὁ δεύτερος, κοντὸς καὶ προγαστῶς ἄνθρωπος μετὰ πρόσωπον ἄτριχον καὶ ὀλοστρόγγυλον, πωλῶν τὰ σῦκα του παρὰ τὸ ἀριστοκρατικώτερον Γιορβρι, ἐσορῆθη ἐν ἄλλου εἶδους crescendo πολὺ ποιητικώτερον. Ἐποφειλετο μιᾶς στιγμῆς ἠσυχίας καὶ ἐξεσορῆσεν ἓνα στεναγμὸν ἐπὶ ὀδύνην, ὡς νὰ τὸ ἔργον κτύπημα δολοφονικὴν αἰφνιδίαν:

— ὦ!

Καὶ σχεδὸν ἀμέσως, εἰς τὴν ἐρώτησιν τί τρέ-

χει; ἦτις μὲ τὸ ἐπιφάνημα θὰ ἐγεννᾶτο φυσικά εἰς τὸν νοῦν σας, ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν ἡρεμον καὶ καθησυχαστικῆν:

— Σῦκα!

Τὸ δεῦτερον κτύπημα τῷ ἤρχετο μακρότερον, ἀλγεινότερον:

— ὦω!!

Ἡ δὲ ἀπάντησις εἰς τὴν αὐξοῦσαν ἐκπληξιν τῶν ἀκροατῶν ἐδίδετο ξηρὰ ὡς πρῶτα:

— Σῦκα!

Τὴν τρίτην φορὰν τὸ ἀλγεινὸν ἐπιφάνημα, ἐντεινόμενον πλέον εἰς τὸ ζῶτον, ἐκίνει τὸν γέλωτα ὅλων:

— ὦωω!!!

Ἄλλ' ἐκεῖνος πάλιν μὲ ὄλην τὴν σοβαρότητα:

— Σῦκα!

Καὶ μία περικομίσσις ἀπρόοπτος:

Μίαν ἡμέραν ἤκουσα κάποιον ἀπὸ τὸν δρόμον νὰ φωνάζῃ μὲ ὄλην τοῦ τὴν δύναμιν:

— Καερίνια! Καερίνια! Καερίνια!

Σκεπτόμενος ὅτι μόνον εἰς τὰς Καναρίους νήσους ἤμποροῦσε νὰ πωλῶνται τοιαῦτα πτηνὰ εἰς τοὺς δρόμους, ἐτρέξα πλήρης περιεργείας εἰς τὸ πυράθρον. Καὶ εἶδον πράγματι τὸν ἀστεῖον, τὸν πωλοῦντα ἐντὸς κανίστρου τὰ καερίνια, τὰ ὅποια ὁμοῦς δὲν ἦσαν παρὰ σῦκα... κατακίτρινα.

Τὴν δεξιὰν καὶ τὸ ἐσπέρας οἱ ἄνθρωποι πηγαίνουν ἐξω ἔς τὰ σῦκα. Εἶνε διασκεδάσις, διὰ τὴν ὁποίαν πολλοὶ φαίνονται ἀνυπόμονοι.

— Αἶ, βγήκανε;

— Ἐδῶγκανε, μὰ εἶνε ἀκόμα πρῖσκει; δὲν τρώονται.

— Ἀρῆσε λοιπὸν λίγες μέρες ἀκόμα καὶ πάμε.

Τῷ ὄντι μετ' ὀλίγης ἡμέρας, ὅταν ἡ παραγωγὴ εὐρίσκειται ἐν τῇ ἀκμῇ τὰ δὲ σῦκα καὶ ὠκία εἶνε καὶ εὐθηνὰ, ἐξω εἰς τοὺς κήπους παρατηρεῖται κίνησις ἀρκετὰ ζωηρά. Τὰ μέρη, ὅπου ὑπάρχουν συκοφυτεῖαι καὶ δίδονται σῦκα, διακρίνονται μακρόθεν ἀπὸ τῆς μικρᾶς λευκῆς ἢ ἐρυθρᾶς σημαίας, κυματιζούσης ἐπὶ κωνοῦ καλαμίνου. Οἱ ὄμιλοι ἐκ φίλων ἢ οἰκογενειῶν εὐρίσκονται πολλάκις ἐν ἀμυχανίᾳ καὶ φιλονεικίᾳ ἐκλογῆς. Ἐπὶ τέλους ἀποφασίζουσιν καὶ εἰσέρχονται. Πανταχοῦ περιποίησις προθυμοτάτη τοὺς περιμένει. Κάθηνται ἐπὶ θρανίων ζυλίνων περὶ τραπέζης μακρᾶς ὑπὸ σκιαδᾶς ἀχυροσκεπεῖς, κεκοσμημέναις μὲ γάστρας βασιλικοῦ καὶ μὲ φανάρια. Τὰ σῦκα κομίζονται νοπά, δροσερά, πρασινοκίτρινα. Ἐπιπίπτουν κατὰ τοῦ κανίστρου καὶ τὸ ἀποτελεῖόνουν. Εὐθὺς ἄλλο καὶ ἄλλο, ἀναλόγως τῆς ὁρέξεως, τὴν ὁποίαν, ἂν εἶνε μάλιστα ἡμέρα, κνίζει τὸ θέαμα τῶν χαμηλῶν συκεῶν, μὲ τὰ καταπράσινα φύλλα, πεφορτισμένον ὑπὸ τοῦ καρποῦ. Ἀρ' οὐ δὲ φάγουν καὶ χορτασθῶν πίνον ἡροσερότατον, χωνευτικὸν ὕδωρ ἐκ τῶν μι-

κρῶν πηλίνων ἀγγείων, ἀνηρτημένων διὰ σχοινίων εἰς τὸν ἀέρα περὶ τὴν σκιάδα.

Ἄλλη εἰδικότης Ζακυνθινῆ τὰ πηλίνα αὐτὰ ἀγγεῖα. Πουθενά, λέγουσιν, δὲν εἰμποροῦν νὰ τα κατασκευάσουν τόσω καλὰ. Τὰ περίφημα αἰγινητικά — αὐτὸ τὸ διαθεδαιῶ καὶ ἐγώ — εἶνε πρόστυχα ἐμπρός των. Ἡ Ζακυνθινὴ ἀργίλλος φαίνεται καταλληλοτέρα καὶ ἡ κατασκευὴ ἐν γένει τελειότερα. Αἱ παρειαὶ τῶν ἀγγείων αὐτῶν εἶνε εὐχρσοί, λεπταὶ καὶ οἱ πόροι ἄφθονοι. Νομίζει κανεὶς ὅτι τὸ νερὸν δὲν κλείεται ἀλλ' ἐπικρέμαται ἐλεύθερον. Ὁ ἀήρ τὸ διαπερᾶ, τὸ ἐξατμίζει καὶ τὸ καταψύχει. Πίνεις καὶ εὐφραίνεσαι. Ἡ ψύξις διὰ πάγου πρὸς τὴν διὰ τῶν πηλίνων τούτων ἀγγείων εἶνε περίπου ὡς τὰ τεχνικὰ ἄνθη πρὸς τὰ φυσικά. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα ὁ τόπος τῶν ταναχνορίζει καὶ τὰ ἔχει περὶ πολλοῦ. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα τότε ἀπόσπασμά τι ἐπιστολῆς, ἀρκετὰ γνωστὸν ἐν Ζακύνθῳ, τὸ ὁποῖον ἐξιῶσι διὰ συμπλεκτικῶν ἐνα ἱερέα μὲ ἀγγεῖα πηλίνα, ἄνευ ἐλαχίστης τύψεως. «Καὶ ὁ μὲν παπᾶ-Στέλιος — ἔγραψεν ὁ γνήσιος Ζακυνθινός — ἀπῆλθεν εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἰψίστου, τὰ δὲ κανάρια πηλίνα στὰ στέγνω μὲ τὸν Προβῆν». Καὶ ὁ κ. Τσακασιάνος, ὁ κατ' ἐξοχὴν Ζακυνθινὸς ποιητής:

Ὅσο ἔχω ἐγὼ τῇ Ζάκυνθος τὰ πηλίνα κανάρια,
Δὲν ἔχω πλοῦτια καὶ ἀρχοντεῖς καὶ δόξες καὶ παλάτια.

Τὸ ἐσπέρας αἱ ἐκδρομαὶ στὰ σῦκα εἶνε πολὺ διασκεδαστικώτεροι, ὅταν μάλιστα γίνονται διὰ θαλάσσης καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Αὐχθάνουσιν εἰς αὐτὰς μέρος καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας. Κομίζουσι μεθ' ἑαυτῶν φραγτὰ ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ὄργανα, ἀπὸ ὀλοκλήρου ἐρχήτορας μὲχρι μίαν μόνην ἐρωτύλου κιθάρας. Ἀρ' οὐ καὶ πολλάκις πρὶν χορτάσουν ἀρχίζουσιν τὰ τραγοῦδια, τῶν ὁποίων ἡ γλυκυτάτη ἀρμονία ἀνέροχεται εἰς τὸν ἤσυχον αἰθέρα, τὴν κεκορεσμένον ἐκ τῶν εὐωδίων τῶν μπουγαρινίων καὶ τῶν ἰσμών. Ἡ δ' ἐπιστροφή ἐνέχει τι τὸ πανηγυρικὸν καὶ ἐξόχως εὐφρόσυνον. Οἱ λαϊκοὶ ὄμιλοι ἐπιστρέφουσιν ἐν σώματι ἔχοντες καὶ ἀλλήλζοντες. Καὶ ὅταν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν ἢ ἀποδιβασθῶσιν ἐκ τῆς λέμβου, σπανίως ἀποχωρίζονται. Ὁ φιλόμολπος οἶστρος τοὺς κρατεῖ ἀκόμη συννηωμένους, ἢ δὲ θερμῇ θερμῇ νύξ, ἢ καταλαμπομένη ὑπὸ τῆς σελήνης, ἀνταρχει διὰ πολλὴν ὥραν ἀπὸ τὰ περιπεθῆ ἄσματα, τὰ συνοδευόμενα ἀπὸ τοῦ στόνου τῆς ἐρωτύλου κιθάρας. Τὴν παραθύρα τῶν κοιτῶνων εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ανοικτά: ἢ δὲ μεμακρυσμένη αὐτὴ ἡχώ εἰσέρχεται γλυκεῖα καὶ νανορίζει τὴν ὠραίαν κόρην, ἦτις πρὸ μικροῦ ἐπιστρέψασα ἐκ τοῦ μεστοῦ συγκινήσεων περιπάτου, ἡμικλείει τὰ βλέφαρα μεταξὺ ἐργηγόσεως καὶ ὕπνου, ὄνειρου καὶ βεμβασμοῦ.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Γ'

Αἱ Καρυαί. — Ἐλλειψίς γυναικῶν καὶ παιδίων

— Ἡ παράδοσις καὶ ἡ κολοκύνθη. — Οἱ κοινωνιολόγοι καὶ αἱ μοναί. — Τὰ κονάρια. — Ὁ σῦνοικὸς μου ἱεροψάλτης.

— Οἱ ὑπερέται τῶν πανδοχείων. —

Ἐμπόριον καὶ καλογηρικὴ.

Αἱ Καρυαὶ εἶνε μικρὰ κόμη μὴ ἀριθμοῦσα πλείονας τῶν χιλίων κατοίκων καὶ ἐγειρομένη ἐπὶ τῆς θερπτοτέρας τοποθεσίας τοῦ Ἄθωνος. Ὁ Nollhae ἐπισκεφθεὶς πρό τινων ἐτῶν τὸ Ἅγιον Ὄρος γράφει περὶ τῶν Καρυῶν, ὅτι αἱ τοπογραφίαι τῆς εἶνε αἱ μαγευτικώτεροι ἐξ ὅσων ποτὲ εἶδεν. «Αἱ ἄμπελοι μινύονται μετὰ τῶν δένδρων, ὅπως εἰς τὴν ἄνω Ἰταλίαν, τὸ ὕδωρ ἀναδύει καὶ βέει πανταχοῦ, ὅπως ἐν Ἐλβετίᾳ, αἱ δὲ οἰκίαι διαθέονται ἐξωθεν δι' ἐξωστῶν σκιαζομένων ὅπως ἐν Τυρόλῳ». Ἡ ἀπεικόνισις εἶνε ἀκριβεστάτη. Αἱ οἰκίαι τῆς πράγματι εἶνε ἐπαύλεις χερύσσαι, μικραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ διόροφοι, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶνται καὶ μεγάλαι οἰκίαι μὲ εὐρεῖς κήπους, μὲ ἰδιαιτέρους ναίσκους περιστερομένους διὰ κισσῶν καὶ κλημάτων. Ἐξ ἀρκετῆς δὲ ἀποστάσεως διακρίνεται ἡ θάλασσα μεγάλως συντελοῦσα εἰς τὴν γραφικότητα τῆς ἀπαραμίλλου ταύτης εἰκόνας καὶ ὑπὲρ τὴν κόμην ὑψοῦται ὁ ἐπιβλητικὸς κῶνος τοῦ Ἄθω.

Ἡ χάρις ὁμοῦ τῆς ἀπῶθεν θεομένης κομπούλεως χάνει οὐσιωδῶς, ὅταν κατερχόμενός τις πλησιάσῃ τὰς δύο ἢ τρεῖς κεντρικὰς τῆς ὁδοῦ. Ἐκεῖ ὁ ἐπισκέπτης ὑφίσταται τὴν ἐντύπωσιν, ἣν καὶ ὁ πλησιάζων θεατρικῶς σκηνογραφίας, ἀς ἐθαύμαζεν ἀπὸ θεωρείου. Ὅδοι στεναί, σκολιαὶ καὶ ρυπαραί, ἐστρωμέναι δι' ἐσφραμιζομένων πετρῶν, διατρηζόμεναι ὑπὸ μελάνων ρυακίων καὶ κοσμούμεναι ὑπὸ ρυπαρῶν ἐργαστηρίων, ἐνθα παχύσκαροι μὲ πλατεῖαι ἀναξυρίδας παντοπωλαὶ, καθήμενοι ὀκλαδῶν καὶ κακοῦντες εἰς τὸ στόμα μακρῶν τσιμποῦκι, ἀναμένουσι τοὺς ἀγοραστάς.

Ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν παντοπωλείων ἀποσκελετωμένοι μοναχοὶ ἔχουσι στήσει πρόχειρον πρατήριον ἀγορῆως ἐπεξεργασμένων σταυρῶν, ζυλίνων κοχλιασίων καὶ περονῶν, ἐνθὸς παρῆκει ἄλλοι μοναχοὶ, ἀτάραχοι καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὸ ἔργον των, ζωγραφῶσι παραδόξως μορφὰς ἀγίων. Καὶ ὅλα ταῦτα δὲν ἔχουσι τὴν χαρακτηριστικὴν ἐκείνην ποικιλίαν ὁδῶν τινων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε τὴν ἀγορικὴν ἀφέλειαν τῶν ἑλληνικῶν χωρίων, ἐξαλείφουσι δὲ βαθμηδὸν τὴν γλυκυτάτην ἐντύπωσιν, ἣν ἐμποεῖ ἔπιθεν θεομένη ἡ κόμη αὐτῆ. Ἄλλ' ἡ δυσμενὴς ἐντύπωσις ἐξαλείφεται ὅταν ἀπομακρυνθῇ τις τῶν κεντρικῶν τούτων ὁδῶν καὶ ἐπανέλθῃ τὴν τυ-

ρολικὴν τοῦ εἰκόνα, ὅταν ἀναρριχηθῇ εἰς τὰς ἄλλας συνοικίας, ἐνθα εἰς ἀκανόνιστους ὁδοὺς βυάκια κυλίουσι διαυγέστατα ὕδατα, κρῆναι ὑπὸ πλατάνους μορμυρίζουσι καὶ δένδρα θροοῦσι χαρμῶσυνος.

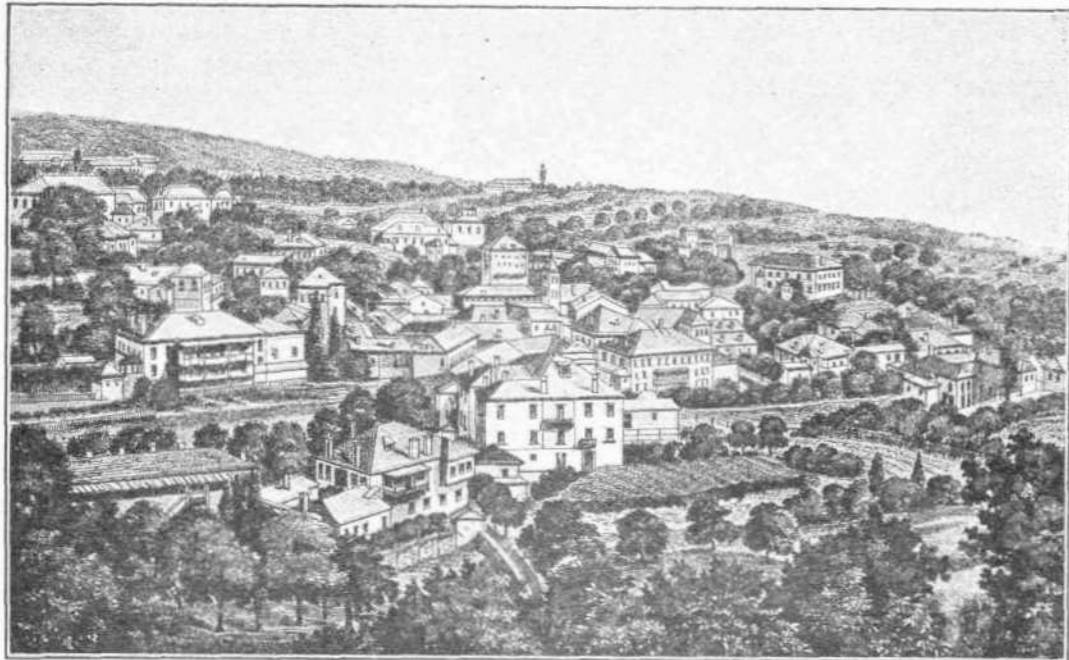
Ἐν ἀντιθέσει ὁμοῦ πρὸς τὴν φαιδρότητα τῆς φύσεως, ἡ κόμη εἶνε λίαν μελαγχολικὴ. Ἐχει τὴν ἀσκητικὴν ἐκείνην μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν ἐπιτείνει ἡ νοχέλεια τῶν κατοίκων, αἱ πλαδαραὶ σαρκες τῶν παντοπωλῶν, οἱ γυμνοὶ πόδες περναλέων προσκνητῶν, οἱ καλογηρικοὶ σκουφοί, τὰ καλυμμαύγια, αἱ μακρὰ γενειάδες, τὰ κατηρῆ πρόσωπα, τὰ σιγηλὰ στόματα, οἱ νυσταλέοι ὀφθαλμοί. Ὅλα ταῦτα πᾶν ἄλλο ἢ φαιδρότητα δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσιν. Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ καθιστᾷ μελαγχολικὴν τὴν θελητικὴν ἐκείνην κόμην, εἶνε ἡ ἔλλειψις τῶν παιδίων καὶ τῶν γυναικῶν, κίτινες δίδουσιν ἀλλαγῶς τόσην ζωὴν καὶ φαιδρότητα. Οὐδαμοῦ φαίνονται παιδιὰ εἰς τὰς ὁδοὺς, οὐδαμοῦ προκύπτουσι γυναικεῖαι κεφαλαὶ ἀπὸ τῶν τυρολικῶν ἐξωστῶν. Εἰς τὸ Τυρόλον συναντᾷ τις ἀνά πᾶν βῆμα τὸν ψάθινον πέτασον κυανοφάλλμου τυρολίδος καὶ ἀκούει ἀπὸ παντὸς θάμνου τὴν αὐλὴν τοῦ ποιμενοπαίδος. Ἐν Καρυαῖς ἀπὸ δεκάδος κίωνων δὲν ἐπάτησε τὸ ἔδαφος γυνή.

Παράδοσις ἀπομακρυσμένη διασώζει ὅτι οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν αὐτοκρατορικὴν Πλακιδίαν, θυγατέρα τοῦ Θεοδοσίου, ἐπετράπη ἡ εἴσοδος εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, ἣν φησὶ ὁμοῦσεν ὁ ἀδελφός τῆς Ἀρκადίος, ἐτέρα δὲ παράδοσις βεβαίαι ὅτι ἄθλια γυναικεῖς Βλάχαι ἐπάτησαν ποτε τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀλλ' ἐξώσθησαν ὑπὸ τῆς σιδηρᾶς ἐκείνης ῥάβδου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, δι' ἧς ἐξεδίωκε καὶ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦς στομάχους τῶν μοναχῶν. Ἐκτοτε ὁ τόπος ἔμεινεν ἱερὸς προφρισμένος εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐγκράτειαν καὶ τὴν παντελῆ ἀταραξίαν καὶ γαλήνην τῆς σαρκοῦς καὶ τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ πράσῃ ἡ ἀνάμιξις γυναικῶν μετ' ἀνδρῶν. Ἄλλὰ καὶ ἀγενεῖων παιδίων δὲν ἐπετράπη ἡ εἴσοδος εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἐναντίον μάλιστα τούτων εἶχε κηρύξει ἀμείλικτον πόλεμον ὁ κτήτωρ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου βασιλόπαυς Παῦλος Ραγκαβῆς, βιασθεὶς νὰ ζητήσῃ ἐν τῷ μοναστικῷ βίῳ τὴν κατάπιξιν πάσης φιλοδόξου ἐπιθυμίας. Ὅπως δὲ φανῇ συνεπῆς εἰς τὰς ἀρχὰς του, διέταξεν ἵνα μηδὲ αὐτὸν ἀξιώσωσι ταφῆς ἐν τῷ συνήθει νεκροταφείῳ τῶν μοναχῶν ὡς ἀγένειον, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐνταφιάσωσιν ἐξω τῆς περιοχῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐνθὸς δὲ παραλαβόντες τὸ πτώμα οἱ μοναχοὶ ἀνεχώρουν διὰ πλοίου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν τελευταίων θελήσεων τοῦ ἡγεμονόπαυδος. Ἡεὶ βουλήσει εὐρέθησαν αἵφνης ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ πλοίου των καὶ, ὡς ἀναφέρει ἡ παράδοσις, οὐδ' ἡ κολοκύνθη, ἣν εἶχαν αἱ μο-

ναχοὶ μαγεύουσι, δὲν ἐπρόβητε νὰ κινήσῃ κατὰ τὴν πλοῦν, οὕτω δὲ ὁ μονάσκι βασιλόπαις ἐτάφη εἰς τὰς μαγικὰς τοῦ Βοσπόρου ἀκτὰς, ὑπόθεν παιδίον τὸν εἶχεν ἡ βία ἀποσπάσει.

Οὐ μόνον δὲ τὰς γυναῖκας ἐξωστράκισαν ἀπὸ τοῦ Ὄρους, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο θῆλυ. Δίποδα, τετράποδα καὶ πτηνὰ δ' ἐργάζονται ἐν καταναγκαστικῇ ἀσκησίᾳ. Πᾶ; δεχθεὶς τὴν κουρὰν ἀναγκάσιως ἀποστερεῖται τὰς ἀπλαύσις τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὡς μόνη ἠδονὴ τοῦ βίου του ἀπομένει ἡ προσευχή, ἡλόκληρος δὲ ἡ ζωὴ του περικλείεται ἐντὸς τοῦ μελανοῦ του ῥάσου. Τὸν βίον τοῦτον μεγάλοι κοινωνιολόγοι θεωροῦσιν ὡς

τάσι κοινωνιολογικῶς ἐν τούτῳ εἶνε ὠφέλιμον ἢ οὐ, ἀποφεύγων μάλιστα νὰ ἐκφέρῃ οἶαν δῆποτε ἰδίαν κρίσιν, ἀρῖνω νὰ λαλήσῃ εἰς περιφανῆς μισέλλην. ὁ Φκλμερτὲρ : «Εἰς ἐμὰ, λέγει, ἀρκεῖ τούτο, ὅτι ὑπάρχει ἐντεῦθεν τοῦ Ἑλλησπόντου τόπος, ἐνθα δύνανται τις νὰ ἀντιστῇ ἐν ταύτῳ καὶ εἰς τὴν τυραννίαν τῆς ἀπολαύσεως καὶ εἰς τὰ τεχνάσματα τῆς ἐξουσίας καὶ εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τῶν κλικῶν σοριστῶν. Ἄνθρωποι πολυμῶντες τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ὕλης δὲν εἶνε βεβαίως ἡλίθιοι. Ἐλεύθερος εἶνε ὁ δυνάμενος νὰ στερεῖται. Ἐν τῷ Ἄδῃ δὲ μόνον οὐδεμίαν ἐγένετο μετὰ τοῦ κόσμου καὶ τῆς πολυτελείας συνθήκη».

ΑΙ ΚΑΡΥΑΙ

λέπρον κατατρόφουσαν τὰ κοινωνικὰ σώματα μέχρι τῶν ὀστέων, διὰ τοῦτο ἐν τῇ Δύσει ἡ πρόοδος καὶ ἡ βία ἢ ἀνεμόρφωση τὰ μοναστήρια ἢ κατέστρεψε τὸ μοναστικὸν σύστημα.

Τούτο ὅμως λεγόμενον διὰ τὰ μοναστήρια τῶν Δυτικῶν, δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ἐπίσης καὶ διὰ τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐν τῇ Δύσει αἱ θρησκευτικαὶ προλήψεις καὶ ὁ φανατισμὸς εἶχον μεταβάλλει τὰς μονὰς εἰς ἱεραξιστατήρια, ἢ δὲ διακροθὰ εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ ἐπιστήμως ἐντὸς τῶν καλλιῶν τῶν μονῶν, μεταβαλοῦσα πολλοὺς ἱεροὺς τόπους εἰς καταγώγια. Ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ὅμως καὶ κατὰ τὴν τρωγλοδυτικὴν ἀκόμη βαρβαρότητα τῶν πρώτων αἰώνων, ὁ ἱερός τόπος εὐερινεν ἀμίαντος καὶ τὸ μοναστικὸν σύστημα διατηρήθη ὡς πρὸ δέκα αἰώνων, σήμερον δ' ἀκόμη εὐδοκίαι τις τὸν βυζαντινὸν βίον ἀνέπαρον ἐκεί ἐν μέσῳ τῆς ῥοῆς τῶν αἰώνων καὶ τῆς καταστροφῆς. Οὕτε θέλω, οὕτε ἐνδιαφέρουμαι νὰ ἐξε-

Καθ' ὅλην τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει διαμονὴν μου ἐπισκεπτόμενος μονὰς, φιλοξενούμενος ἐν κελίοις μοναχῶν, καταρχόμενος τὴν νύκτα διὰ τῶν σκοτεινῶν διαδρομῶν εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνθα μελανόροιοι μοναχοὶ διωλισθηκὼν ὡς σκικαὶ ἐμπροσθέν μου κρατοῦντες λαμπάδας, ἢ ἤκουον τοῦ πορτάρι τοῦ κρόταλον ηχοῦν εἰς τὴν θύραν μου καὶ ἀγγέλλον μοι τὴν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἢ εἰσαρχόμεν ἐντὸς τῶν ημερωτίστων ναῶν, πάντοτε ἐφερόμην διὰ τοῦ πνεύματος εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους, καθ' οὓς ὁ Χριστιανισμὸς κατα πρώτον διεδίδετο ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀρχὰ οἱ καταδιωκόμενοι Χριστιανοὶ ἐτέλειον τὰς μυσταγωγίας των.

Ἄλλοτε πάλιν, ὅτε μεγάλα θρησκευτικὰ ἐορταὶ ἐτελοῦντο καὶ ὁ κῆρς ἐπληροῦτο φωτὸς καὶ ἐκτοντάδες μοναχῶν ἐπλήρουον τοὺς θόλους αὐτοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς περιεβάλλοντο τὰ ἀρχαῖα βυζαντινὰ ἕμφια καὶ οἱ κῆρδοι ἤχουν μελωδικῶς, ὅλα ταῦτα μοὶ παρίσταντο ὡς ἀντανάκτικα ἔλ-

λων χρόνων, ὅτε ἡ θρησκεία ἐν ὅλῃ αἰτῆς τῇ λάμπει ἐξεθάρμβου τοὺς πανταχόθεν τῆς γῆς ἀρηνουμένους εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου. Οὐδὲ ἠσθάνθη ἄλλοτε τόσον ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βυζαντινῶν χρονικῶν, ὅσον ἐν ταῖς μοναῖς ἐκείναις τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπου ἀληθῶς ἀνέπνεον ἀποθησαυρισθέντα ἀέρα παλαιῶν χρόνων καὶ ἀνά πᾶσαν ἡμέραν ἐξέλεπον ὡς ἐκ θαύματος ἀναστηλούμενον τὸν καταροεῖσαντα βυζαντινὸν βίον.

Ἐν Καρυαῖς ὁμοίως δὲν διακρίνει τις σαφῶς τὴν μοναστικὴν ταύτην φυσιογνωμίαν. Ἐν τῇ κώμῃ εὐρίσκει τὴν σημερινὸν βίον μεθ' ὅλων αὐτοῦ τῶν ἀπαιτήσεων καὶ με σχετικὴν ἀκόμη πολυτέλειαν, ἀνάμυστον ἴσως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ μοναστικῶ βίου, ὅστις ἐγὼ ὡς βῆσιν τὴν ἐθελοθυσίαν καὶ τὴν ἀκτημοσύνην. Ἡ πολυτέλεια αὕτη καὶ ἡ εὐμάρεια εὐρίσκονται ὄχι τόσον εἰς τὰ πικροδοχεῖα, ὅσον εἰς τὰ κοινὰ, ὡς λέγονται αἱ οἰκίαι τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων μονῶν. Τὰ πικροδοχεῖα εἶνε χειρότερα καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἐλληνικῶν χρόνων. Εἰς ἐν τούτων, ἐνθα κατέλυσαν, — καὶ ἦτο τὸ ἄριστον — μετεβαλλόμεν εἰς ἀκροβάτην, ὅπως ἀνέθω τὴν ἀνεμόσκαλιν, ἤτις ἐφερε πρὸς τὴν μικρὸν μου θάλαμον, συνοικίῶν μετὰ τινος πλανοδίου ἱεροψάλτου ἔχοντος ἑλλειμμα μὲν μύστικος, περισσεύμα δὲ ῥινός, ἤτις πλειστακίς τὴν νύκτα ἐξαιμιζομένη με ἔλαμνε νὰ παρῶ ἀπὸ τῆς κλίνης, ὡς νὰ ἤκουον ηχοῦσαν τὴν σάλπιγγα τῆς δευτέρης παρουσίας. Τὴν ἡμέραν πάλιν, ὅτε ἐξήκτων ἡσυχίαν ἐκ μακρῶν ἐκδρομῶν, παραγκάζουην νὰ ἀκούω ὅλα τὰ πᾶ. ροῦ. ρα. δη τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, διότι ὁ συνοικίῶς μου διακρῶς ἐζησκεῖτο εἰς τὴν κυρίως τέχνην, ἐνθ' ὡς ἱατρο-

φιλόσοφος οὐχὶ σπανίως προσεπάθει νὰ με εἰσαγάγῃ καὶ εἰς τὰ ἀνεξιχνίαστα μυστήρια κητρινοποῦ τινος ῥευστοῦ, θεραπεύοντος διὰ τῆς ἐπιχρῖσεως καὶ τινων καθολιστικῶν σχημάτων τὴν ἐρυσιπέλας. Τοιοῦτου εἶδους συνοικήσεις δὲν εἶνε σπάνιαι ἐν τοῖς πανδοχείοις τῶν Καρυῶν, καὶ ἐν δὲν προτιμᾷ τις τὴν ὑπαίθριον διαμονὴν ὀρεῖται νὰ εὐρίσκαται πάσας τὰς ἰδιοτροπίας τῶν ἀξέστων συνοικῶν του.

Ἐννοεῖται ὅτι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τοῦ πανδοχείου εὐρίσκαται καὶ ἡ ὑπηρεσία του. Ὑπηρετεῖται ἀκάθαρτοι με οἰθαλέας ῥίνας περιφέρουσι ῥάκη καὶ ἀπειλοῦσιν ἐπιδημίας. Εἰσέρχονται ἵνα καθυρίσωσι τὴν δοματίον σας, καὶ χωρὶς νὰ σας ἐρωτήσωσιν ἀνασκαλεῖσιν τὰ χροστία σας, φυλλομετροῦν τὰ βιβλία, ζητοῦν διαφόρους πληροφορίας, ζῶσιν τὴν βίαν των καὶ κἀθηναι οἰκειότατα ἐπὶ τῆς κλίνης σας.

Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν κἀπορθεῖναι ἐν τούτοις νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσιν. Ἐν τῷ ἐπισκέπτῃ ἐμποιεῖ ἡ κώμα τῶν Καρυῶν, ἐν μάλιστα φιλόξενος μοναχὸς παύσῃ εἰς τὰς ὠραίας ἐκείνας

ἐπαύσεις τὴν φιλοξενίαν του. Τὰ οἰκήματα ταῦτα ἔχουσι πάσας τὰς ἀναπαύσεις κατοικίῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων. Εὐρεῖς θελάμους, εὐοντάτους κήπους, ἀναπαυτικὰ ἀνάκλιτρα καὶ καθαρῶς ὑποτακτικῶς, ἐτοιμοὺς εἰς τὴν πρώτην κρούσιν τῶν παλαμῶν σας νὰ παρουσιάσωσι τὴν γλυκὴν τὴν καρπὸν καὶ τὸ τσιμποῦκι. Τὰς ἄλλας οἰκίας, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὰς μονὰς, ἐνοικιάζουσι παρ' αὐτῶν ἀνεξάρτητοὶ μοναχοὶ καὶ μεταβάλλουσι ταῦτα εἰς ἐργαστήρια, παντοπωλεῖα, μουσικεῖα καὶ γαλκεία. οὕτω δὲ ἡ κώμα προσλαμβάνει ἐν μέρει ὅλην βιομηχανικὴν καὶ ἐμπο-

ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΩΝ

ρικῆς κωμοπόλεως, ἀνάριστον τῷ μοναχικῷ βίῳ. Τοῦτο ἐπιτρέπει αὐτὸ τὸ πολίτευμα, διότι κατὰ τι κεφάλαιον τοῦ τυπικοῦ, ὑπερ ἑδημοσίευσεν ὁ κ. Γεδεών, «τὴν λαύραν τῶν Καρυῶν, φασιν, ἀντὶ λαύρας ἐμπόριον γενέσθαι, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ἀπηγορευμένα τοῖς μοναχοῖς πιπράσκεισθαι ἐν αὐτῇ».

Ἀληθῶς τὸ ἐμπόριον σήμερον ἐν Καρυαῖς εἶνε τόσον μέγα, ὥστε καταστήματα Μακεδόνων ἐμπόρων πωλοῦσι πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμήσῃ τις, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ καμπανίτης οὐχὶ σπανίως πληροῖ τὰ μοναχικὰ κύπελλα καὶ ἰδίως τῶν ἰδιορρήθμων ζώντων μοναχῶν, τῶν ὁποίων ὁ βίος δὲν ἔχει πλέον τὴν πενιχρότητα καὶ τὴν ἀφάνειαν τῶν ἀναχωρητῶν τῆς Νιτρίας.

(Ἐπειτα συνέχεια)

Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΒΟΤΑΝΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Κυτταρική Πολιτεία.

Δ'.

Μονοκύτταρα φυτά. — Καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἐν τῇ κυτταρικῇ πολιτείᾳ. — Ἐπιδερμικός ἰστός. — Θεμελιώδης ἰστός. — Μεταγωγικός ἰστός. — Ἀκοθύκευσις οὐσίων. — Παραγωγικοί ἴστοι. — Ἀνανέωσις ἐν τῇ κυτταρικῇ πολιτείᾳ.

Ὅπως ὑπάρχουσιν ἄγρια μέλισσαι, αἵτινες δὲν συνέρχονται εἰς τὴν αὐτὴν κυψέλην, ὅπως ὑπάρχουσιν ἄγρια καταστάσει, ἄνευ κοινωνικῶν δεσμῶν, αἵτινες περιφέρονται εἰς τὰ παρθένια δάση, οὕτω ὑπάρχουσι καὶ φυτικά κύτταρα, τὰ ὁποῖα καθ' ὅλον αὐτῶν τὴν βίον ζῶσι μεμονωμένα. Τὰ κύτταρα ταῦτα ἐκτελοῦσιν ὁμοιοτρόπως ἀπάσας τῆς ζωῆς τὰς ἐργασίας. Ταῦτά εἰσι βεβαίως λίαν ἀρχαῖα καὶ οὐδεμίαν τελειοποίησιν ἐπιδεικνύουσι. Ὁ γόνος αὐτῶν δὲν μένει ἐν συνεταρτικῷ δεσμῷ, ἀλλὰ μερίζεται εἰς μεμονωμένα ὄντα. Τοιαῦτα φυτά, ἅτινα καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον συνίστανται ἀπὸ ἀπλῶν κύτταρα, ὀνομάζομεν φυτὰ μονοκύτταρα, καὶ ταῦτα εὐρίσκομεν ἐν ταῖς ἀτελεστάταις μορφαῖς τοῦ μικροσκοπικοῦ κόσμου, εἰς τὰ φύκη καὶ τοὺς μύκητας. Τὸ πράσινον ἐπικάλυμμα, τὸ ὁποῖον προσκρίνει τὰς πέτρας καὶ τὰ στελέχη τῶν δένδρων, φαίνεται ὑπὸ τῷ μικροσκοπίῳ συγκεκριμένον ἀπὸ ἀναρίθμητα πράσινα σφαιρικά κύτταρα. Ὁ φαιδρὸς ἄρδός ἐπιπλέει ἐπὶ τῶν λιμναζόντων ὕδατων, ὁ ὑποστάθμιος μύκηξ ὁ προκαλὼν τὴν ζύμωσιν, τὰ βακτηρίδια τὰ προκαλοῦντα τὴν σήψιν, εἶναι τοιαῦτα μονοκύτταρα φυτά.

Γενικῶς ὅμως τὸ φυτικὸν κύτταρον, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, εἶναι κοινωνικὸν ὄν, τὸ ὁποῖον ἐκπληροῖ τὸν ἀληθῆ προορισμὸν του μόνον ὡς μέλος πολιτείας. Εἰς τὰ πλεῖστα φυτὰ ἀπὸ τοῦ βίου

μέχρι τῆς δρυὸς συνυπάρχει ἀναρίθμητον ποσὸν κυττάρων, ἅτινα ἀποτελοῦσι μίαν ὀργανισμένην πολιτείαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κυττάρων μικροῦ τινοῦ ποσίδου φυτοῦ δύναται νὰ παραβληθῇ μετὰ τοὺς κατοίκους τῆς πολυπληθεστερᾶς πολιτείας. Ὑπελόγησαν ὅτι εἰς ἓν γεώμηλον πέντε ἑκτοστῶν διαμέτρου ὑπάρχουσι τοῦλάχιστον δέκα ἑκτομμύρια κύτταρα, εἰς μίαν δὲ ἐρυθροελάντην ὕψους εἰκοσιπέντε μέτρων καὶ 1/4 διαμέτρου, τῆς ὁποίας ἕνεκα τοῦ ἰσομόρφου ἐσωτερικοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς, σχεδὸν ἀκριβῶς δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ὁ κριθμὸς τῶν κυττάρων, ὑπάρχουσι πλέον τῶν ἑκατῶν δισεκατομμυρίων.

Ὁ νόμος, ὅστις διέπει καὶ συνδέει τὰ κύτταρα πρὸς ἓνα κοινωνικὸν ὀργανισμὸν, εἶναι ὁ αὐτός, ὁποῖος παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἀνθρώπων — ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας. Ἐν ἑκάστῳ κύτταρῳ ἔχει τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ζωὴν καὶ διατρέχει τὸ ἰδικαίτερον αὐτοῦ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως, δὲν ἀναλαμβάνει ἄλλην ζωικὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ περιορίζει τὸν κύκλον τῆς ἐργασίας του, ὅπως ἐν σμικροτάτῃ περιφέρειᾳ ἀποκτήσῃ τὴν μεγαλειτέραν τελειότητα. Εἰς τὸν κύκλον τοῦτον δὲν ἐργάζεται μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἄλλα κύτταρα. Ἐκείναι αἱ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖαι οὐσίαι, ἃς δὲν δύναται μόνον του νὰ προμηθεύηται, προσφέρονται αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων κυττάρων. Καταμερίζονται ἐπομένως αἱ διάφοροι ἐργασίαι εἰς τὰ διάφορα κύτταρα οὕτως, ὥστε τὰ μὲν αὐτῶν, τὰ δὲ ἐκείνην τὴν ἐργασίαν ἔχουσιν ὡς κυρίαν ἀποστολήν, ὡς ἰδικαίτερον αὐτῶν λειτουργίαν. Τοιοῦτοτρόπως τὰ κύτταρα τῆς πολιτείας ταύτης κατατάσσονται εἰς διαφόρους κύκλους ἐνεργείας, τρόπον τινὰ εἰς διαφόρους τάξεις, αἵτινες ἀλληλοβοηθούμεναι ἐργάζονται. Ἐκάστη ζῆ χάριν τοῦ ὅλου καὶ ἡ ὅλο-μέλεια ὑπὲρ τῆς μίαις. Ὅσον ἐντελέστερα διεξάγεται ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας, τόσον καλλίτερα δύναται ἑκάστον κύτταρον νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ κατασταθῇ γρηγορώτερον ὅσον τελειότεραι εἶναι τῆς ἐργασίας αἱ πράξεις, τόσον ποικιλώτερα καὶ μᾶλλον ἐξείρετα εἶναι τὰ προϊόντα αὐτῶν ὅσον ἐντελέστερον εἶναι ὀργανισμένη ἡ κυτταρική πολιτεία. Τόσον ὑψηλοτέρην θέσιν καταλαμβάνει τὸ φυτὸν εἰς τὴν σειράν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου.

Ὅπως ἐν τῇ κυψέλῃ ἄπασαι αἱ μέλισσαι εἶναι μὲν πολῖται τῆς μικρᾶς πολιτείας, λαμβάνουσιν ὅμως διάφορον μέρος πρὸς τὴν συντήρησιν τοῦ ὅλου, οὕτω καὶ τὰ κύτταρα ἐν τῇ κυτταρικῇ τοῦ φυτοῦ πολιτείᾳ τὰ μὲν εἶναι ἐργατικά, ὡς εἶναι καὶ ἐργατικαὶ μέλισσαι, τὰ δὲ ὡς γεννητικά ὄντα, προωρισμένα διὰ τὴν διακρίσιν τοῦ εἶδους, καθὼς εἶναι ἡ βασιλίςσα καὶ οἱ κηρῆνες πρὸς κατακτισμὸν νέας κυψέλης.

Ἐν τῷ φυτῷ τὰ κύτταρα, ἅτινα ἔχουσι δικ-

φορητικὰς λειτουργίας, δὲν εἶναι διασκορπισμένα ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ πάντοτε περισσότερα ἢ ὀλιγώτερα τὰ ἔχοντα τὴν ἰκανότητα διὰ ταύτην ἢ δι' ἐκείνην τὴν λειτουργίαν ἐν συνεταρτικῷ ἀποτελοῦσιν ἓνα ἰστόν. Οἱ ανατόμοι τῶν φυτῶν διακρίνουσι τρία εἶδη ἰσθῶν (συστήματα ἰσθῶν), ἑκάστον τῶν ὁποίων ἔχει διάφορον προορισμὸν, ἄλλην ζωικὴν λειτουργίαν. Καὶ πρῶτον διακρίνουσι τὸν θεμελιώδη ἰστόν, ὅστις μορφοῦται ἀπὸ κύτταρα, ἅτινα εἶσιν οἱ κυρίως ἐργάται, δεύτερον τὸν μεταγωγικόν, ἀγγειώδη ἢ ἰναγγειώδη ἰστόν, ὅστις ἐξυπηρετεῖ τὴν μεταφορὰν καὶ τρίτον τὸν ἐπιδερματικόν, ὅστις προωρῖσται νὰ προσυλάτῃ τὴν κυτταρικήν πολιτείαν ἀπὸ ἐξωτερικᾶς ἐπιδράσεως. Ὡς τέταρτον σύστημα ἰστοῦ δυνάμεθα νὰ συγκαταλέξωμεν καὶ τὸν παραγωγικόν, ὅστις ἀποτελεῖται ἀπὸ κύτταρα ἐν μερισμῷ διατελοῦντα, καὶ διὰ τοῦ μερισμοῦ ἐξακολουθοῦντα νὰ γεννῶσι νέας ἀποικίας, νέκ φύλλα καὶ ἄνθη, νέους ὀφθαλμούς καὶ σπέρματα.

Ἡ κυτταρική πολιτεία κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἐρβέρτου Σπένσερ, εἶναι ὀργανισμένη κατὰ τὸν τύπον βιομηχανικῆς πολιτείας, ὅπου ἀναρίθμητοι ἐπιμαεῖς ἐργάται, ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον ἐν δημοκρατικῇ ἰσότητι ἐργαζόμενοι, ἐξευγενίζουσι τὰς ἀκατεργάστους τῆς ἀψύχου φύσεως οὐσίαις καὶ μεταβάλλουσιν αὐτὰς εἰς ποικιλώτατα καὶ πολυτιμώτατα τῆς ζωῆς προϊόντα. Διὰ τῶν κυττάρων τοῦ μεταγωγικοῦ ἰστοῦ ἀντιπροσωπεύεται τὸ ἐμπόριον, διότι εἰς ταῦτα εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ φροντίς ἐκ τῶν ἀπωτάτων σημείων τῆς φυτικῆς ἐπικρατείας νὰ μεταφέρωσι ταχέως καὶ ἐν ἀφθονίᾳ τὰ τῆς τροφῆς καὶ τὰ ἀκατέργαστα ὕλικά καὶ νὰ ἐξαγάγωσι τὰ παρασκευασθέντα προϊόντα. Ἀφροδύτης ὅμως ἐπικρατεία ἤθελε γίνεαι εὐκόλως βροχὴ τοῦ τυχόντος ἔχθρου· διὸ καὶ ἡ κυτταρική πολιτεία, μολοντί εἰρηνικὴ καὶ ξένη πάσης κατακτατικῆς ἰδέας, διατηρεῖ ἐν τῷ ἐπιδερμικῷ κυττάρῳ φρουρὰν ἰσχυράν, οὕτως εἰπεῖν στρατὸν ἐπὶ ποδός, ὅστις καθέκον ἔχει τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὀρίων.

Ὅπως ἄλλοτε ἡ Σπάρτη ὑπερησπίζετο μετὰ μεγαλειτέραν ἀσφάλειαν προτάττουσα τὰ ζωητικὰ τεῖχη — τὰ στήθη τῶν πολιτῶν αὐτῆς — οὕτω καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πράττει καὶ ἡ κυτταρική πολιτεία. Τὰ κύτταρα τοῦ ἰστοῦ τῆς ἐπιδερμίδος σχηματίζουσι καλῶς πεπυκνωμένον φάλαγγα, διὰ τῆς ὁποίας οὐδεμία καὶ ἡ ἐλαχίστη σταγὼν ὕδατος, οὐδὲν ἐχθρικὸν ζωῆριον, οὐδὲν σπέρμα μύκητος ἀσθένειαν προκαλοῦν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ. Ταῦτά εἰσι τεθωρακισμένα με πυρίτιον ἢ με ἀδιαχώρητον κηρώδες στρώμα. Οὐδένα ἄλλον προορισμὸν ἔχουσιν, οὐδεμίαν ἄλλην ἐργασίαν ἐκτελοῦσιν, εἰμὴ νὰ ἀποκρούωσιν ἐν πεπυκνωμένῳ παρατάξει ἐχθρικός ἐπιδρομάς. Τινὰ τῶν κυττάρων προέχουσι τῆς ἀμυντικῆς γραμ-

μῆς, προτείνοντα κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν αἰχμηρὰ ὄπλα, ὄξέα κέντρα ἢ ἀκάνθας ἢ περιπλέκονται εἰς συγκεχυμένας ἀποφράξεις, εἰς τὰς ὁποίας συλλαμβάνονται οἱ πόδες τῶν ἐχθρικών μυρμηκῶν ἢ τῶν φθειρῶν. Εἰς πολλὰ κύτταρα ἢ ἀκίς τῶν ἀκανθῶν τούτων φέρει δηλητήριον, ὅπως τὰ βέλη τῶν ἀγρίων, ὁ ὅδός τῶν ὄσμων, τὸ κέντρον τῆς μελίσσης. Ἀμα ἐγγίσομεν μετὰ τὴν χεῖρα τὰ φύλλα τῆς κνίδος, ἀποκόπτονται αἱ εὐθρυπτοὶ ακίδες καὶ προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐπιδερμίδα, προκαλοῦσα κυστικωτάτους τόνους.

Τὰ κύτταρα τοῦ ἐπιδερμικοῦ ἰστοῦ εἶναι τόσον στενωῶς μεταξὺ τῶν προσηρμοσμένα, ὥστε σχίζονται πρὶν ἢ δυνῆθῃ τις νὰ τὰ χωρίσῃ μόνον εἰς ὀλόκληρον συνεχῆ στρώμα χωρίζεται ἀπὸ τὸν λοιπὸν ἰστόν, ἢ καλλίον εἰπεῖν ὡς λεπτοτάτη ἐπιδερμὶς, ἣτις ἀποσπάται ἀπὸ τὰ ἄλλα τοῦ φυτοῦ μέρη. Εἰς πολλὰς θέσεις μολακτώδη ἐπιδερμικός ἰστός ἔχει κυκλικὰς ὀπὰς, στόματα, τὰ ὁποῖα κλείουσι δύο ἡμισελήνοειδῆ κύτταρα, ἅτινα συστελλόμενα ἐπιτρέπουσι τὴν εἰσόδον καὶ ἐξόδον ἀερίων καὶ ἀτμῶν κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ φυτοῦ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ κυτταρική πολιτεία διατελεῖ ἀποκεκλεισμένη ἀπὸ τὸν ἐξω κόσμον διὰ τοῦ ἐπιδερμικοῦ ἰστοῦ, ὅπως προφυλάσσεται ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς ἐχθροῦ. Ἀνθρώποι καὶ ζῶα καταστρέφουσι μυριάδας φυτῶν. Οἱ μᾶλλον ὅμως ἐπικίνδυνοι εἶναι φυτὰ καὶ διεφθαρμένα μέλη τοῦ ἰδίου αὐτῶν βασιλείου, ἅτινα τρέφονται οὐχὶ δι' εἰρηνικῆς ἐργασίας. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἀρπακτικὰ σμήνη ἀνίκων ἐντίμων, νὰ ἐργασθῶσιν. Ἐν τῷ κρυπτῷ ἐνεδρεύοντα καὶ οὐδὲ τοῦ φόνου φειδόμενα, ἐπιπίπτουσιν ὅπως διακράσασιν τὴν λείαν. Οἱ ἐργάται οὗτοι τοῦ σκότους, ὡς ὀνομάζομεν παράσιτα καὶ ὧν ὁ μεγαλειτέρος ἀριθμὸς ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μυκήτων, φέρουσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῶν τὸ στίγμα τῆς φαυλότητος. Δὲν φέρουσι τὴν στολισμὸν τῆς πρασίνης περιβολῆς, ὡς φέρουσιν αὐτὸν οἱ εἰρηνικοὶ αὐτῶν ἀδελφοί, αἵτινες ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ζῶσιν εἰς τοὺς λειμώνας, τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ δάση. Ὁ ἀρχαιοειδὴς αὐτῶν κατορθώσῃ νὰ ἐπιπέσῃ ἐπὶ τινος θύματος, ὅπως λεληκτῆσῃ αὐτὸ καὶ τὸ φρονεῦσῃ. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην δύναται νὰ δοκιμασθῇ ἡ ἰσχύς τοῦ ζωητικῶν τεύχους (τοῦ ἐπιδερμικοῦ ἰστοῦ), εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ὁποῖου εἶναι ἐμπειστευμένη ἡ σφάλαια τῆς κυτταρικῆς πολιτείας. Ἐφ' ὅσον τὸ τεῖχος εἶναι ὑγιές καὶ μένει ἀβλαβές, ἡ προσβολὴ ἀποκρούεται, ἀλλ' ὅμως ἄμα ἀνοιχθῇ κενὸν τι εἰσβάλλουσιν ἐντὸς οἱ σκληροτράχηλοι ἐχθροί. Ἀλλοίμονον εἰς τὸ δένδρον, τοῦ ὁποῖου ὁ ἄνεμος ἀπέκοψε κλάδον τινὰ ἢ εἰς τὸ δένδρον, τὸ ὁποῖον ἀπρόσεκτος τοῦ κηπουροῦ μάχαιρα

κατὰ τὴν κλάδουσιν ἀπέκοψεν αὐτό. Ἐπὶ τῆς ανοιχθείσης πληγῆς ἐγκαθίσταται πλῆθος μυκητῶν, τῶν ἰσοίων τὰ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ σπόρια ὡς νέφος ὁμοῦ μετ' τὴν κόκκιν καταπίπτουσι. Μετ' οὐ πολὺ τὸ νηματώδες αὐτῶν ὕψωμα κατακυριεύει ὀλόκληρον τὸ κυτταρικὸν τοῦ στελέχους σώμα, ὅπερ ἂν καὶ φαίνεται ἐξωτερικῶς ὑγιές, ἐσωτερικῶς εἶναι ἀσθητὸν, καὶ καταπίπτει μετ' τὴν πρώτην τοῦ ἀνέμου πνοήν. Ὡς ἐκείναι αἱ μογγολικαὶ ὄρδαί, αἵτινες πολλάκις ἐκ τῶν στεπῶν τῆς κεντρικῆς Ἀσίας ἐξεχύθησαν ἀπαζονοῦσαι καὶ καταστρέφουσαι τὰς εἰρηνικὰς πεδιάδας καὶ χώρας τῆς ἐργατικῆς Δύσεως καὶ παντοῦ κατέλιπον ὀπισθὲν τῶν τὸν θάνατον καὶ τὴν ἐρήμωσιν, οὕτω ὑπάρχουσι καὶ ὄρδαί μυκητῶν, σφακελομυκητῶν καὶ ἐρυσιδομυκητῶν, γεωμυλομυκητῶν καὶ σταφυλομυκητῶν, αἵτινες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος διακρίνονται ἐπὶ τῶν καλλιεργουμένων κτημάτων ἡμῶν καὶ καταστρέφουσι τὴν συγκομιδὴν ὀλοκλήρου χώρου. Τὰς καταστρεπτικὰς αὐτῶν πορείας οὐδὲ καὶ αὐτῆς ὁ ὠκεανὸς δύναται νὰ ἐμποδίσῃ, καθόσον τὰ σπόρια τῶν μυκητῶν τούτων λεπτότατα ὡς οἱ κόκκοι κόνεως μεταφέρονται ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀπὸ τῆς ἐν εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου. Κατὰ τοιοῦτων ἐπιπτώσεων δὲν ἀντέχει οὐδὲ τὸ τείχος τοῦ ἐπιδερμικοῦ ἴστού. Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ πλευρᾷς ἀθρόως στεινάζονται τὰ σπόρια τῶν μυκητῶν, καὶ ἐνδὸς μὲν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἐπικρατεῖ ξηρασία, οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃσι, κατὰ τὴν πρώτην ὁμοῦ βροχὴν ἢ ὀμίχλην ἀναπτύσσονται. Διὰ τῶν στομάτων εἰσχωροῦσι τὰ νηματοειδῆ αὐτῶν φύττα εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἢ βλαστῶς εἰσέρχονται καταστρέφοντα τοῦ ἐπιδερμικοῦ ἴστού τὰ κύτταρα καὶ ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ἄνευ ὑπερασπίσεως ἐργατικῶν κυττάρων τοῦ παρεγγυματικοῦ ἴστού μετ' τὴν λύσιν τῆς ἀρπαγῆς καὶ τοῦ φόνου.

Κατὰ τὸν εἰρηνικὸν ὁμοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ φυτοῦ χρόνον, οἱ λοιποὶ πολλοὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐπιδερμικοῦ ἴστού ἐξαισθηθῶσιν ἀπροσκόπως τὴν ἐργασίαν τῶν. Στενῶς προσαρμολόμενα συνδέονται μετὰ τῶν τὰ κύτταρα τοῦ θεμελιώδους ἴστού, ἐντὸς τῶν ἰσοίων κατοικεῖ ὁ ἐργατικὸς κόσμος. Μεταξὺ δὲ τῶν κυττάρων τούτων διέρχεται ἀπείρως διακλαδούμενον σύστημα σωλήνων (μεσοκύτταροι πόροι), αἵτινες διηκτυοειδῶς μετὰ τῶν συνδεδεμένοι, ἐκβάλλουσι πρὸς τὰ ἔξω διὰ τῶν στομάτων. Διὰ τῶν πόρων τούτων φέρονται εἰς τὰ κύτταρα τὰ ἀέρια, ὧν ἔχουσιν ἀνάγκην διὰ τὴν θρέψιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀναπνοὴν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν πόρων ἀποχωροῦσιν ἐκεῖνα τὰ ἀέρια, τὰ ὅποια ἐκ τῶν κυττάρων ἀποβάλλονται πρὸς τὰ ἔξω. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀερίζεται κατὰ πάσαν στιγμὴν τὸ κυτταρικὸν κατασκευάσμα.

Αἱ βουσταὶ ὁμοῦς θρεπτικαὶ οὐσίαι φέρονται εἰς τὰ ἐργατικὰ κύτταρα διὰ τοῦ μεταγωγικοῦ ἴστού, συστήματος συνισταμένου ἀπὸ ἐπιμήκεις σωλήνας, ἴνας καὶ ἀσκούς, ἅτινα ὁμοῦ συνηνομένα εἰς δέσμας ἐν εἴδει σχοινίων διατρέχουσιν ἅπαντα τὰ ὄργανα, ἥτοι ρίζας, στελέχη, κλάδους, μίσχους καὶ φύλλα καὶ χαρακτηρίζονται μετ' τὸ ὄνομα μεταγωγικοὶ ἴστοι ἢ ἰναγγειώδεις δέσμαι. Τὸ σύστημα τοῦτο διακρίνομεν εὐκολώτατα εἰς τὸ φύλλον, κρατοῦντες αὐτὸ εἰς τὸ φῶς, ὅτε βλέπομεν αὐτὸ διακλαδούμενον πολυτρόπως εἰς λεπτότατα, οὕτως εἰπεῖν, νεῦρα. Ὁ ἰναγγειώδης οὗτος ἢ μεταγωγικὸς ἴστός, ὅπως θέλομεν νὰ τὸν ὀνομάσωμεν, χρησιμεύει καὶ ὡς συγκοινωνία μέσων, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐκ τῶν ἐργατικῶν κυττάρων τοῦ θεμελιώδους ἴστού μεταφέρονται εἰς ἄλλας θέσεις αἱ καταργασθεῖσαι οὐσίαι, ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη καταναλώσεως ἢ ἀποταμιεύσεως. Τοιοῦτοτρόπος ἐπικρατεῖ ἐν τῇ κυτταρικῇ πολιτείᾳ τοῦ φυτοῦ ἐργασία ἄνευ ἀνακύσεως. Εἴσοδος καὶ ἐξοδος ἀερίων, κινήσεις χυμῶν, ἀπορρόφησης καὶ ἐξάτμισης, καταργασίαι καὶ ἐξευγένισις οὐσιῶν, νεοπλασία, παῦσις λειτουργίας τῶν παλαιῶν κυττάρων ἢ καταστροφή αὐτῶν, οὐδεμία στιγμὴ ἀνακύσεως καὶ ἡσυχίας. Οὐδεὶς φαντάζεται, παρατηρῶν φυτὸν τι, ὅποια ἐντὸς αὐτοῦ γίνεται ἀκατάπαυστος ἐργασία τῶν κυττάρων, ἐκτελούντων ἄνευ θορύβου καὶ ἡσυχίας τὰ τεχνικώτατα αὐτῶν ἔργα. Τὰ κύτταρα δὲν βομβοῦσιν οὐδὲ πτερυγίζουσιν ὡς αἱ μέλισσαι κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς τῶν, μὴ ἔχοντα ἄλλως τε τὴν ἀνάγκην πρὸς τοῦτο, καθόσον αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι, εἴτε ἄλατα εἶναι αὐταί, εἴτε ὕδωρ, εἴτε ἀέρια, ἔρχονται μόναι τῶν δι' ἰδιαίτερον, ὡς εἶδομεν, μεταγωγικῶν συστημάτων.

Ἄλλ' ὡς αἱ μέλισσαι, αἵτινες δὲν καταναλίσκουσιν ὀλόκληρον τὸ μέλι, ὅπερ παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος ἀποταμιεύουσιν εἰς ἰδιαίτερα κύτταρα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ χειμῶνος, οὕτω καὶ εἰς τὰ φυτὰ ἐν μέρος τῶν κυττάρων εἶναι προσδιορισμένον διὰ τὴν ἐναποταμίευσιν τῶν τροφῶν. Ἡ κυτταρικὴ πολιτεία ὡσκότως θέτει κατὰ μέρος ἐν εὐθέτω χρόνῳ κεφάλαια διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέλλοντος. Πρὶν ἐπέλθῃ ὁ χειμὼν τὰ φύλλα ἀπαλλάσσονται τοῦ πλείστου μέρους τῶν προϊόντων τῶν, ἀποστέλλοντα αὐτὰ διὰ τοῦ μεταγωγικοῦ ἴστού εἰς ὑπογείους ἀποθήκας. Τὰ κύτταρα ἐπομένως τῶν ριζωμάτων, τῶν βλαβῶν καὶ κρομμύων, προσφυλακτόμενα ὑπὸ τὴν γῆν καὶ μὴ φοβούμενα τὸ ψῦχος, πληροῦνται μετ' πλουσίας προμηθείας ἀμύλου, λευκόματος καὶ ἄλλων πολυτίμων θρεπτικῶν οὐσιῶν, τῶν ὁποίων ἔχει μεγίστην ἀνάγκην κατὰ τὸ ἐλευσόμενον ἔαρ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὴν φυλλογονίαν. Τρόφοντες γεωμυλὸν καταναλίσκουμεν

διὰ τὴν τροφὴν ἡμῶν τὴν προμήθειαν, τὴν ὁποῖαν κατὰ τὸ ἐκπνεῖσαν ἔτος τὸ προνοήσαν μητρικὸν φυτὸν ἐναποταμίευσεν διὰ τὴν κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔαρ θρέψιν τῶν βλαστῶν τοῦ νέου φυτοῦ. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ πράττομεν ὡς ἐάν ἀρριρέσωμεν κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τὴν κυψέλην τὸ μέλι, ὅπερ αἱ μέλισσαι διὰ τὴν προμήθειαν τῆς πολιτείας αὐτῶν ἐναποταμίευσαν.

Ἡ σύντομος διάρκεια τῆς ζωῆς τῶν κυττάρων συναπάγει κατ' ἀνάγκην τὴν ἀποθίωσιν ἐνὸς μέρους τοῦ φυτοῦ, μιᾶς κυτταρικῆς κοινότητος, εἰς τὴν ὁποῖαν νῦν ἐπικρατεῖ ζωὴ ἀπλαστικὴ λειτουργία. Τὰ κύτταρα ταῦτα κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀποθνήσκουσιν, εἰσὶν ἄχρηστα διὰ πάσαν λειτουργίαν. Διὸ καὶ ἡ κυτταρικὴ πολιτεία διατελεῖ εἰς ἀκατάπαυστον ἀπενέκωσιν. Τὰ φύλλα ἐκτελέσαντα κατὰ τὸ θέρος τὴν ἐργασίαν τῶν, κίτρινίζουσιν κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ καταπίπτουσι. Πρὸς τοῦτοις καὶ τὰ κύτταρα τῶν ριζιδίων, τὰ ὅποια τότε ἐξερμύζων τὴν ὑγρασίαν ἐκ τοῦ ἐδάφους, τὰ κύτταρα τοῦ βλαστοῦ, τὰ ὅποια μετέφερον αὐτὴν πρὸς τὰ ἄνω, ἐγήρασαν ἐν τῷ μεταξὺ καί, ὅπως οἱ βοτανικοὶ ἐκφράζονται, ἀπεξυλώθησαν. Μέγα μέρος τῶν φυτῶν δὲν ἐπιζῶσι τοῦ πρώτου ἔτους, διὰ καὶ ἐπέτεια λέγονται, τὰ πλεῖστα τῶν ποιεῶν βλαστάνουσι τὴν ἔαρ, ἀνθίζουσι καὶ ὀσμύζουσιν ἄλλα μὲν κατὰ τὸ θέρος καὶ ἄλλα κατὰ τὸ φθινόπωρον, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα καταστρέφονται. Τὰ δένδρα ἀπ' ἐναντίας, οἱ θάμνοι καὶ τὰ φύλλα ἐγροῦσι τακτοποιημένην οικονομικὴν διαχείρισιν. Ταῦτα ἐν τῷ στελέχει ἢ ἐν ταῖς ρίζαις αὐτῶν συναθροίζουσι μέχρι τοῦ φθινοπώρου προμηθείας, αἵτινες χρησιμοποιοῦνται μόνον κατὰ τὸ προσεγὲς ἔαρ. Τότε τὸ ἀποταμιευθὲν κεφάλαιον μετὰ τὰς πρώτας θερμὰς ἡμέρας βουσταποιοῦται, ἀλλ' ἢ ἡ χαρῆς αὐτοῦ δὲν γίνεται πλεόν διὰ τῶν παλαιῶν κυττάρων. Τὸ φυτὸν δὲν πληροῖ παλαιὰ κύτταρα μετ' νέον χυμὸν, πλάττει νέα κύτταρα, νέα ὄργανα διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ νέου φυτικοῦ ἔτους. Νῦν ἔρχονται αἱ ἐνέργειαι εἰς ἐκείνην τὴν ἀτάξιν, ἢ παραγωγικὸν ἴσθον ὀνομάσαμεν, διότι ἐν αὐτῷ τὰ κύτταρα ἐν ἀκαταπαύτῳ διχασμῷ διατελοῦντα ἀξάνουσι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ θεμελιόσιν νέας κοινότητας, νέας ἀποικίας. Εἰς τὰ ἔαρ τῶν ριζῶν σχηματίζονται νέα ριζιδία, τῶν ὁποίων τὰ νέα κύτταρα μετ' νέου δυνάμιν ἐκμυζῶσι τὰς θρεπτικὰς οὐσίας ἐκ τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὸ στέλεχος μετὰ τὸ ξύλου καὶ φλοιοῦ παύεται νέος μεταγωγικὸς ἴστός, ὅστις σχηματίζει νέον ἐπίσθιον στρῶμα (δακτύλιον λεγόμενον).

Ὡσαύτως εἰς τὴν κορυφὴν τῶν κλάδων καὶ ἐν τῇ μασχάλῃ τῶν φύλλων ἐγένετο μεγάλη παρασκευὴ ἀνανεώσεως. Εἰς τὰς θέσεις ταύτας δηλονότι ἀναπτύσσονται μικροὶ κῶνοι, συνιστάμενοι ἀπὸ ἴσθον παραγωγῆς, εἰς τοὺς ὁποίους διὰ

μερισμοῦ παράγονται ἀναριθμητὰ νέα κύτταρα. Κατ' ἀπαράβατον, ὡς φαίνεται, σχέδιον ἐκφύονται ἐν τάξει εἰς ἕκαστον τῶν κῶνων τούτων ἀριθμὸς τις μικρῶν ἀροχοροδῶνων—ἐκφυμάτων. Ἐκαστος κῶνος εἶναι θέσις ἐνὸς βλαστοῦ, τὰ δὲ ἐκ τοῦ βλαστοῦ γεννώμενα ἐκφυμάτια εἶναι αἱ θέσεις τῶν φύλλων. Ὀλόκληρον δὲ τὸ πλάσμα τοῦτο ἐγκλείεται ἐντὸς σκληρῶν λεπίων καὶ ὀνομάζεται ὀφθαλμός. Οὕτω αἱ τρυφεραὶ τῶν φύλλων θέσεις προφυλάσσονται ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδησίας διὰ τῶν ὀφθαλμικῶν λεπίων. Οἱ ὀφθαλμοὶ λαμβάνουσιν ἀρχὴν, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τὸ θέρος, κατὰ τὸ φθινόπωρον τελειοποιοῦνται κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα διατελοῦσιν ἐν πλήρει ἡσυχίᾳ. Τοῦ προσεγῶς ὁμοῦ ἔαρ ἐπερχομένου ἀφουπνίζεται ἡ ζωὴ εἰς τὸν ὑπνώττονα ὀφθαλμὸν. Τὸ ἐκ λεπίων κάλυμμα ὃν ἤδη περιτόν καταπίπτει, τὰ φύλλα ἐκτείνονται καὶ χαίροντα ἐξαπλοῦνται εἰς τὴν ἀέρα καὶ τὸ φῶς, ὁ βλαστὸς ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον μακρύνεται, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ρίπτουσι νέους κλαδίσκους, εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου διεγερόμενα νεκρὰ καὶ δροσερὰ φύλλα τῶν ὁποίων ἀρχεται πάλιν ἡ ἀκατάπαυστος ἐργασία τῶν κυττάρων, καθὼς καὶ ἡ κατ' ἀξιοθαύμαστον ἀλλοίωσιν εἰς ἄνθη, ἢ παραγούσα ἐκεῖνα τὰ γεννητικῶς ἀναπτυχθέντα κύτταρα τῆς ἀειγενείας (Fortpflanzung reproduction), τὰ ὅποια διὰ σειράς μυστηριωδῶν λειτουργιῶν θέτουσι τὰ θεμέλια νέας κυτταρικῆς πολιτείας.

Ὡτω ἡ κυτταρικὴ τοῦ φυτοῦ πολιτεία διατελεῖ εἰς ἀκατάπαυστον ἀνανέωσιν. Ἐκαστος πολιτῆς—τὸ κύτταρον—ὡς καὶ ἐκάστη κοινότης—τὸ φύλλον—ἔχουσιν ὀλίγην μόνον ζωὴν, ὀλόκληρος ὁμοῦ ἢ πολιτεία ζῆ ἐπὶ κίονας ἐν παντατεινῇ νεότητι. Ὅπου ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὰ στοιχεῖα δὲν ἐπέφερον τὸν βίαιον θάνατον, ἐκεῖ ἡ κυτταρικὴ πολιτεία ζῆ ἐπὶ χιλιετηρίδας, ὡς τοῦτο παρατηροῦμεν καὶ εἰς θάλλοντα ἐπιγιγάντια βαλινάτονα δένδρα, ἅτινα μετροῦσιν 6 ἕως 8 χιλιάδων ἐτῶν ζωὴν.

Ἐξογοὶ ἀσχολούμενοι περὶ τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν νέας ἐπεισάθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας κατ' ἀναλογίαν μετ' τὸ φυτὸν καὶ τὰ κύτταρα αὐτοῦ (1). Ἡμεῖς ἐνταῦθα ἠκολούθησαμεν τὴν ἐναντίαν ὁδόν, προσπαθήσαντες ἀντιθέτως νὰ ποιήσωμεν καταληπτὴν τὴν ζωὴν τοῦ φυτοῦ καὶ τῶν κυττάρων αὐτοῦ, παραβαλόντες ταύτην μετ' τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἀνθρωπίνου πολιτείας καὶ

(1) Herbert Spencer, Descriptive Sociology or Groups of social facts-London 1871 καὶ Principles of Sociology-London 1876.
Dr A. G. F. Schaffle, Bau und Leben des sozialen Körpers, Encyclopädischer Entwurf etc. etc. Tübingen 1878.

τῶν πολιτῶν αὐτῆς. Ἐπειράθημεν νὰ δεῖξωμεν ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὄποιον ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ ὡς τὸ ὑπέρτατον τέλειον καὶ ὅπερ ἐν τῇ πάλῃ τῆς ἀνθρώπινης ἐπιδιώκεται, τοῦτο ἀποτυπῶνται καὶ ἀπεικονίζεται ἐν πληρεστάτῃ καὶ ἡσυχῶ τελειοποιήσει εἰς τὸν φυτικὸν κόσμον. Εἶναι ἡ παράστασις τῆς τελείας πολιτείας, ἣτις ἀφάνει ἐκαστον πολίτην κατὰ τὴν ἐμφυτον αὐτοῦ ἰκανότητα ἐλεύθερον νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐργασίαν πρὸς εὐδωσίαν τοῦ ὅλου τῆς πολιτείας, ἣτις προστατεύει τὴν αὐτοδιαχείρισιν τῶν κοινοτήτων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ὑποτάσσουσα ὁμῶς αὐτὴν ἐν πάσῃ στιγμῇ εἰς τὰ ὑψηλότερα συμφέροντα καὶ τοὺς νόμους τῆς ὀλομελείας, ἣτις ὀπλισμένη κατὰ παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ διατηρεῖ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, ἣτις δαπανᾷ τὰ διὰ τῆς κοινῆς ἐργασίας ἀπάντων τῶν πολιτῶν ἀποκτηθέντα κεφάλαια διὰ τὴν πρόοδον

καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὅλου, χωρὶς νὰ ἀνέχεται ὅπως τινὲς ἐκμεταλλεύονται τὴν ἐργασίαν πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος, ἣτις τέλος ἐν ἀκαταπαύστῳ ἐργασίᾳ οὐδαμοῦ ἐπιτρέπει τὴν διακοπὴν αὐτῆς καὶ ἐν ἀκαταπαύστῳ ἀνανεώσει ζῆ καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον ἀξιοσημείωτη, ἀείποτε ἀνθίζουσα καὶ καρποφοροῦσα. Οὕτω δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν καὶ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ ποιητοῦ :

«Suchst du das Groeste, das Hoehste? Die Pflanze kann es dich lehren ;»
 «Was sie willenlos ist, sei du es wollend : das ist es.»
 «Ἐπιζητεῖς τὸ μέγιστον, τὸ ὕψιστον; τὸ φυτὸν ! σοὶ τὸ δεικνύει.
 «Ὅτι εἶναι αὐτὸ ἀσυνειδήτως ἔσο σὺ ἐκούσιως : αὐτὸ εἶναι.»
 Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ Π. Σ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ

Εἰς τὰ παιδιὰ μου

Μέρα καὶ νύκτα μέσ' ἔς τὴν ἀγκαλιὰ μου
 Σὰς κρατοῦσα μ' ἀπόκριψιν χαρὰ
 Κ' ἐδάκρυζα γιὰ σὰς γλυκὰ παιδιὰ μου.
 Ποῦ σὰς θεωροῦσα πάντα χαρωπὰ.

Σὰς ἐσθίγγα ἔς τὸ στῆθος τὸ θλιμμένο.
 Ποῦ κρῦβει μέσα αἰώνιας ἀστραπαῖς.
 Στὸ στῆθος ἀπὸ μίση φλογισμένο.
 Ποῦ κρῦβει μέσα μαύραις τρικυμαῖς.

Κι' ὅταν σὰς εἶδα ἐμπρὸς μου νὰ πηδάτε
 Καὶ νὰ τρέχετε ὀλόχαρα σ' ἐμέ.
 Μὲ τὰ μικρὰ σὰς χεῖρῃ νὰ γελάτε
 Καὶ νὰ λέτε, πατέρα μου γλυκὲ.

Τὸ δάκρυ ποῦ ἔς τὸ μάτι εἶχε πετρωθεῖ
 Ἀμπετρα χρόνια, ἡ τύχη μου ἡ σκλήρη.
 Ὡσαν τὸ χιόνι ἀρχίνησε νὰ λιώσῃ
 Εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἡλίου φεγγαροῦν.

Ὅταν, παιδιὰ μου, παίζετε σιμὰ μου.
 Μὲ βλέπετε μαζί σας νὰ γελά.
 Καὶ δὲ ξέρετε πῶς μέσα ἔς τὴν καρδίᾳ μου
 Ἀγάπαις, μίση, ἀκούμητα ἐγὼ κλειῶ.

Τραγοῦδιὰ τώρα ὁ κόσμος πλεῖα δὲ θέλει
 Κ' ἡ λέρα μου συντρίμματα ἄς γενῆ.
 Ἀντὶ γιὰ στίχους τώρα ἡ Μοῦσα ἀπέλλει
 Ἀστροπελέκια ἔς τὴ σκλήρη τῆ γῆ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
 (31 Ἰουλίου — 6 Αὐγούστου)

Μετεωρολογικὰ Στοιχεῖα Ἀθηνῶν	Ἡμέρα							Ἐξηγήσεις
	31	1	2	3	4	5	6	
Ἀτμοσφαιρική πίεσις	753,7	754,0	752,9	753,6	755,3	754,7	749,3	Ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις παριστᾷ τὸ ὕψος τῆς ὑδραργυρικής στήλης, τῆς μετροῦσης τὸ βάρος τοῦ ἀνωθεν τοῦ βαρομέτρου ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος· ἐκτιμᾶται δὲ εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου. Ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὴν ἑκατοντάδαμον κλίμακα ἐκτιμώμενη, παριστᾷ τὸν μέσον ὄρον τῶν διαφόρων θερμοκρασιῶν τῆς ἡμέρας. Ἡ μέγιστη θερμοκρασία παριστᾷ τὴν ὑψηλότεραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν. Ἡ ἐλαχίστη θερμοκρασία παριστᾷ τὴν χαμηλότεραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν. Ἡ σχετικὴ ὑγρασία παριστᾷ τὸν λόγον τῆς πραγματικῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαιρῆς πρὸς τὴν μέγιστην δυνατὴν ὑπό τας αὐτὰς συνθήκας· ἐκτιμᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ 0 μέχρι τοῦ 100· τὸ 0 παριστᾷ τὴν τελείαν ξηρασίαν, τὸ δὲ 100 τὴν μέγιστην ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρῆς. Ἡ ἀπόλυτος ὑγρασία σημαίνει τὴν ποσότητα τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ ὑδρατμῶν ἐκτιμᾶται δὲ ἐκ τῆς πίεσεως, ἣν ἐπιφέρουσιν οὗτοι ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, μεθ' ὧν εὐρίσκονται εἰς ἐπαρῆν, διὰ τοῦ ὕψους ὑδραργυρικής στήλης ἰσορροποῦσης τὴν πίεσιν ταύτην. Ἡ βροχὴ καὶ ἡ χιὼν ἐκτιμῶνται εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου καθ' ὕψος ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς. Τὰ νέφη ἐκτιμῶνται ἀπὸ τοῦ 0 ἕως 10· τὸ 0 παριστᾷ τὸν ἐντελῶς ἀνέμελον οὐρανόν, τὸ δὲ 10 τὸν τελείως κεκαλυμμένον ὑπὸ νεφῶν. Ἡ ἔντασις τῶν ἀνέμων ἐκτιμᾶται ἀπὸ 0 ἕως 9· τὸ 0 παριστᾷ τὴν νημερίαν, τὸ δὲ 9 τὴν θύελλαν. Ἡ κατάσταση τῆς θαλάσσης ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἑξῆς κλίμακα: 0 = γαλήνη, 1 = ταραχὴ μένη, 2 = κυματώδης, 3 = τρικυμιώδης, 4 = ἀγρία.
Μέση θερμοκρασία	26,0	26,9	27,2	28,6	27,5	27,9	29,1	
Μεγίστη θερμοκρασία	32,0	33,7	31,5	32,5	33,7	32,7	35,2	
Ἐλαχίστη θερμοκρασία	21,4	20,9	21,8	25,0	23,4	23,0	23,0	
Σχετικὴ ὑγρασία	51	57	47	44	58	53	44	
Ἀπόλυτος ὑγρασία	12,41	14,68	11,98	12,76	15,50	14,52	13,10	
Βροχὴ	—	—	—	—	—	—	—	
Χιὼν	—	—	—	—	—	—	—	
Χάλαζα	—	—	—	—	—	—	—	
Νέφη	0	0	1	1	1	0	0	
Ἄνεμος καὶ ἔντασις αὐτοῦ	BA.3	N.1	B.3	B.4	B.2	NA.2	NA.5	
Θάλασσα	0	0	1	1	1	1	2	
Μέσαι θερμοκρασίαι Ἐυρώπης								
Κέρκυρα	24,5	24,0	25,0	25,5	25,5	—	25,5	
Βόλος	26,0	26,0	28,5	30,0	28,0	26,5	27,0	
Πάτρα	26,5	27,0	28,0	28,0	28,0	28,0	27,5	
Τρίπολις	23,0	23,5	23,0	25,0	24,0	24,0	24,0	
Κωνσταντινουπόλις	24,5	25,0	24,5	25,5	25,5	24,0	—	
Ὀδησσος	25,3	25,3	24,6	—	22,9	22,2	—	
Βατοῦμ	—	—	—	27,7	—	—	—	
Παρίσιον	16,1	17,2	20,8	20,9	17,5	17,4	17,5	
Ῥώμη	24,0	24,0	24,0	25,5	25,0	25,0	24,0	
Νεάπολις	23,5	23,5	24,0	24,0	24,5	24,5	25,0	
Βοινοῦσιον	24,5	27,0	26,0	27,0	25,5	26,0	28,0	
Καλιάρη	23,5	24,5	24,5	24,5	23,5	23,5	25,0	
Πάνορμον	—	24,0	23,5	—	—	24,5	—	
Μελίτη	25,5	24,0	19,0	25,0	25,0	26,5	25,5	

Παρατηρήσεις. — Καθ' ὅλον τὸ ἐφθήμερον τοῦτο ἡ μέση θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρῆς κυμαίνεται περὶ τὴν κανονικὴν τοῦ τρέχοντος μηνὸς ἐν Ἀθῆναις.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Αρχαιολογικά

Αι άγγλικαί έφημερίδες δημοσιεύουσι πληροφορίας διειδυθείσας εκ του άκρωτηρίου της Καλής Ελλάδος, κατά της οποίας ο Θεόδωρος Ρεμύ, ο εξερωνών ήδη τα έρείπια της Μασολάνδης εν τή μεσημβριού, Αρρικη, ανέκλυθεν εις τα έρείπια της Ζιμβάβης άγκυματικά και άγνεία κεράμια προσελθόντα, ως υποθέτουσιν, εκ των Φοινίκων. Η εΐδησις της ανακάλυψως ταύτης εξήγειρε ζοηρόν ενδιαφέρον, περιμένονταί δε άνοητόμοις λεπτομέρειαι και ελπίζουσιν ότι αι περί ών ο λόγος αρχαιότητες, και αν μη άνήκωσιν εις τους Φοινίκας, θέλουσιν επιτρέψαι εις τους αρχαιολόγους να καθορίσωσιν υπό τίνος και κατά ποίαν εποχην ανηρέθησαν τα έρείπια της Ζιμβάβης.

Φιλολογικά

Εδημοσιεύθη εν Γαλλίαι, τύποις Hachette, ή πρώτη γαλλική μετάφρασις της Αθηνάϊων Πολιτείας του Αριστοτέλους, φιλοπονηθεσα υπό Θεοδώρου Reinach.

— Ο εν τή πανεπιστημίω της Βρεσλαυίας γνωστός καθηγητής Πκοτε έπέγραψε τας περί των Ιωνίων νήσων εθολόγους ταύτου μελέτας, έκδοσε πρό μικρού πολύτιμον διακριθην περί Ζακύνθου.

— Εν τή έφημερίδι της Οσναβρούχης αγγέλλεται ή προς το εκει μουσειον δωρεά άνεικότου έπιστολής του Σχίλλερ υπό τινος άνωμόμου των γραμμάτων έραστου. Η άρχαιότερος αυτή έπιστολή γραμμένη επί κτρινωπού χαρτου εν τεταρτω σχήματι, περιέχει τίσσρακις πλήρεις σελίδας ιδιογράφους. Χρονολογείται δ' από το Νοεμβρίου 1782 ει και ο αριθμός 2 δεν εινε πόσον σφραξ, ώστε ν' αποκλίει πάντα ενδοιασμόν, άνευ όμως καθορισμού του τόπου, ένθα έγραφή. Απειθύνει δε τήν έπιστολήν ταύτην ο Σχίλλερ προς τήν αδελφήν του Λουίζαν.

Επιστημονικά

Εκ του εις Θιβέτ έπιστημονικού ταξιδιου των ο πρίγκιψ του Ορλεάνς και ο Μπονβάλο έκομισαν πλέοντα είδη φυτών και ζώων. Βοτανικός δέ τις εξετάσας τά φυτά διεκρίνω 500 είδη, εξ ών 80 εινε νέα.

— Μελετάται ή ίδρωσις άστεροσκοπείου εν Τασκέν του έσσηικού Τουρκιστάν, το όποιον εινε γνωστόν διά τήν μεγάλην διάγεια του οφρανού του.

— Το 1889 έδωρήθη εις το εν Παρισίους παλαιοτολογικόν μουσειον γιγαντοδης σκελετός έρπετου εύρεθείς έντός άγγιλλώδους στρώματος εν Βασί. Επιστάτων δ' εξετάσας αυτόν φυσιοδίφης τις παρετήρησεν ότι εινε σκελετός άνωότου μέγχι τοσδε προϊστορικού έρπετου, το όποιον ώνόμασε Βουρσούνδιον ίχθυόσχυρον. Ο σκελετός ούτος έχει μήκος 8 μέτρων.

— Ο Marey παρακίτησεν εις τήν γαλλικήν Ακαδημίαν των επιστημών φωτογραφίας πηήσεως έντόμων ληρθείσας διά μηχανήν. ήτις ήλλάτωσε τήν διακρίσιν της φωτογραφίσεως εις 125,000 του δευτερολέπτου.

— Εν Λυών συνήλθε διεθνής φρενολογικόν συνέδριον, το όποιον ασχολείται ιδιαιτέρως περί της έγκληματικής παραρροσύνης και περί του ζητήματος της ίδρύσεως ιδιαιτέρων καταστημάτων δια τους ως φρενοπαθείς άναγνωριζόμενους κινούργους.

— Τή δ' Αύγουστου ν. ε. συνήλθεν εν Λονδίνω της Γερμανίας το άνθροπολογικόν συνέδριον παρόντων εύκριθμων επιστημόνων. Τον έναρτήριον λόγον άπήγγειλεν ο καθηγητής Βιργωθ. Εν ώνόματι

δέ της κυβερνήσεως προσήγορεύσε το συνέδριον ο άνωότερος διοικητής φόν Κώσλερ. Εξάρσε τας προσπαθείας και τον ζήλον της έκτιορίας.

Γεωγραφικά

Εν Βερόνη της Ελβετικής συνέρχεται κατ' αύτας μέγα διεθνής γεωγραφικόν συνέδριον, εις ο θά λάθωσι μέρος πλέοντα διόσημοι εξερωνηταί άγνωστον χωριών και ήλατσών, εν οίς οι εξερωνηταί του Θιβέτ πρίγκιψ Βορίκος του Ορλεάνς και Βομβάλο, οι εξερωνηταί της Αρρικης Πράιλ και Χάινελ, ο Κουδρω, όστις έπιστρέφει εκ μακρού ταξιδιού εις Γουάιναν, ο Ρώσος στρατηγός Άνεγκωφ και ο Αμερικανός Στούτ. Θά συνεδριάξωσι δε εν τή νείο δημοσπονδική μεγάλω, του όποιου θθ δομάτια διατέθησαν διά το συνέδριον, το όποιον θά έργασθ ή επί δεκαεκότω ήμέρας. Κατά το διάστημα ταύτο θά εινε ανοικτή και διεθνής γεωγραφική έκθεσις. Μεταξύ των άλλων ζητημάτων, περί ών θ' ασχοληθ ή το συνέδριον, εινε και το περί χαρτίσεως τεραστίου χαρτου ολοκλήρου της γης εις κλίμακα 1: 1,000,000. Υπό τήν κλίμακα ταύτην τή ήμισφαιρία θά έχωσι διάκυστον υπερβαίνουσαν τα 13 μέτρα, πών δε διάστημα 1000 μέτρων θά σημειωτάι καθαρωτάτα διά μήκου ενός χιλιομέτρου. Θά συζητηθ ή και το ζήτημα της παραδοχής ενός και μόνο πρώτου μεσημβριού, έπι δε και το περί της γραφής των ζένων κυρίων ονοματιών.

Στατιστικά

Κατά τινα παιδαγωγικήν έφημερίδα, ή αναλογία των αγραμμάτων εινε πλέον των 80 τοίς εκατόν εν Ρωσίαι, Σερβίαι, Ρουμανίαι και Βουλγαρίαι, 63 τοίς εκατόν εν Ισπανίαι, 48 τοίς εκατόν εν Ιταλίαι, 43 τοίς εκατόν εν Ούγγαρίαι, 39 τοίς εκατόν εν Αυστρίαι, 32 τοίς εκατόν εν Ιρλανδίαι, 15 τοίς εκατόν εν Γαλλίαι και Βελγίαι, 10 τοίς εκατόν εν Ολλανδίαι, 8 τοίς εκατόν εν ταις Ηνωμέναις Πολιτείαις, 7 τοίς εκατόν εν Σκωτίαι, 2,5 τοίς εκατόν εν Ελβετίαι και 1 τοίς εκατόν εις μέγα μέρος της Γερμανίας.

Νεοεολογία

Απεβίωσε κατά τήν προτελευταίαν ήμέραν του παρελθόντος μηνός Ιουλίου ο γερικός επιμελητής των χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης Ιωάννης Σακκελίον, άνήρ και έκτός της Ελλάδος παρά τοίς λογίοις γνωστός διά τά παντοία παλαιογραφικά αυτός δημοσιεύματα, ών τά δύο κυριώτατα ειναι ή *Schedae των εν Πατριω αυτοκρατορικών χειροβιβλίων*, άποτελέσασα ίδιον τόμον των Acta et diplomata του Miklosich και Müller και ή *Πατριακή Βιβλιοθήκη*, ήτις εξέδθη μεν άνελάωματι του Συλλόγου Παρνάσσου, έθραυεθη δε υπό του εν Παρισίαις Συλλόγου προς επιθρονονσιν των έλληγκίων σπουδών. Αλλά και άλλο έργον σπουδαιότατον κατέλειπε έτοιμον ο Σακκελίον, τον *Κατάλογον των χειρογράφων της Εθνικής ήμων Βιβλιοθήκης*, ών από το 1882 ήτο επιμελητής. Ο κατάλογος ούτος, έργον ευσυνειδητών πολυμήθων και μακράς έργασίας και πείρας μοναδικής, ειναι πεπλουτισμένος διά πολλών και πολυτιμων σημειώσεων και παρατηρήσεων. Ελπίζομεν δ' ότι δεν θά μείνη άνείκδοτος.

Παντοῦ

Ο άρχαιότερος μεταεωρολιθικός του σπουίου συντριμματά φυλάττονται εν μουσειώ, εινε ο πεπών το 1402 άνωπιον του Μαξιμιλιανού, του κατόπιν αυτοκράτορος της Γερμανίας.

— Επ' έσχάτων έγένετο εν Νέω Υόρκη εις τας φυλακας Σίνγ-Σίνγ ή θανατική έκτέλεσις τίσσρων καταδικών δι' ήλεκτισμού. Ο θάνατος και των τίσσρων υπήρξεν κακριαίος.